

Η Ευρωπαϊκή Κατάσταση στο Φαινόμενο του Εκφοβισμού

Διακρατική Έκθεση

Αριθμός Έργου: 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR
Φορέας Υλοποίησης Έργου: Ινστιτούτο Don Milani (IT)
Περίοδος Αναφοράς: 1 Νοεμβρίου 2010 – 31 Οκτωβρίου 2012

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τη συλλογή και την ανάλυση των περιπτώσιολογικών μελετών όλων των εταίρων που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του έργου "I Am Not Scared", που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια του Προγράμματος Δια Βίου Μάθησης (KA1 Πολιτική Συνεργασίας και Καινοτομίας), η οποία σκοπεύει να προσδιορίσει τις καλύτερες ευρωπαϊκές στρατηγικές για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου του εκφοβισμού. Κάθε εταίρος ορίζει κάποιες πληροφορίες σχετικά με τις ομάδες-στόχους που έχουν ορισθεί, τη στρατηγική πρόσληψης, την αξιολόγηση της στρατηγικής πρόσληψης, καθώς και τα αποτελέσματα που προέκυψαν.

Για μια λεπτομερή περιγραφή των περιπτώσεων, ανατρέξτε στις ατομικές εκθέσεις ανά χώρα.

Dott.ssa Adriana Battaglia

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Περιεχόμενα

ΜΙΑ ΚΟΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ	Errore. Il segnalibro non è definito.
1. Εισαγωγή	Errore. Il segnalibro non è definito.
2. Οι συμμετέχοντες που εμπλέκονται	Errore. Il segnalibro non è definito.
3. Η στρατηγική πρόσληψης	4
4. Αξιολόγηση της στρατηγικής πρόσληψης	Errore. Il segnalibro non è definito.
5. Τα αποτελέσματα της πρόσληψης	Errore. Il segnalibro non è definito.
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	Errore. Il segnalibro non è definito.
1. Οι εκδηλώσεις εκφοβισμού	Errore. Il segnalibro non è definito.
2. Οι συμμετέχοντες	Errore. Il segnalibro non è definito.
3. Η αντίδραση των γονέων	Errore. Il segnalibro non è definito.
4. Η απάντηση που δόθηκε από το σχολείο	Errore. Il segnalibro non è definito.
5. Η συμβολή των εξωτερικών συμβούλων	Errore. Il segnalibro non è definito.
6. Η συμβολή των υπευθύνων χάραξης πολιτικής	11
7. Συμπεράσματα και προτάσεις	Errore. Il segnalibro non è definito.
ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	16
1. Σχόλια	Errore. Il segnalibro non è definito.
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	26
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	32

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ΜΙΑ ΚΟΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

1. Εισαγωγή

Το δεύτερο μέρος της Εθνικής Έκθεσης για την κατάσταση σε σχέση με το φαινόμενο του εκφοβισμού σε κάθε χώρα αποσκοπεί στην αναθεώρηση και την ανάλυση των εθνικών μελετών περίπτωσης για να τονίσει κάποιες βασικές ομοιότητες και διαφορές στις απόψεις των θυτών, των θυμάτων, των εκπαιδευτικών, των διευθυντών σχολείων, των φορέων χάραξης πολιτικής και όλων των άλλων, που επηρεάζονται είτε με τον ένα είτε με τον άλλο τρόπο από τις καταστάσεις της επιθετικότητας και της βίας στο σχολείο. Η διακρατική συζήτηση είναι ένα από τα καλύτερα χαρακτηριστικά της διαδικασίας της ανάλυσης των περιπτώσιολογικών μελετών από τους εκπαιδευτικούς από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, που συμμετέχουν στο σχέδιο, μια κοινή πρακτική τους και το ότι κατέθεσαν τις προτάσεις και υποδείξεις για τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους σχετικά με το πώς να αντιδράσουν σε καταστάσεις βίας, ποια μέσα θα μπορούσαν να βοηθήσουν, ποιες πολιτικές και στρατηγικές θα μπορούσαν να λειτουργήσουν, τα κύρια θέματα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και του προσωπικού του σχολείου, έτσι ώστε να μπορούν να προετοιμάζονται και να αντιδράσουν με τον καλύτερο τρόπο, όταν εκδηλώνεται μια κατάσταση εκφοβισμού.

2. Οι εμπλεκόμενοι

Η στρατηγική πρόσληψης ακολούθησε μια πολυ-συστατική προσέγγιση: η ομάδα-στόχος περιλαμβάνει τα άτομα με παρόμοιες ανάγκες και προβλήματα, τα άτομα που βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο στη σχολική κοινότητα (π.χ. φοιτητές), που χρειάζονται τις πληροφορίες για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα (καθηγητές και, κυρίως, γονείς) και οι οποίοι έχουν την εμπειρία και τους πόρους για να εργαστούν με αυτό (εμπειρογνώμονες, δημόσιες αρχές). Έτσι, οι εταίροι το πραγματοποίησαν με τη συμμετοχή όχι μόνο των φοιτητών και καθηγητών, αλλά και άλλων βασικών συμμετεχόντων στην πρόληψη του εκφοβισμού, όπως τους φορείς χάραξης πολιτικής, τους γονείς και τους εμπειρογνώμονες, διότι χρήζει ενημέρωσης και εθνικής προσοχής για να σταματήσει η εξάπλωση του φαινομένου και να έχουμε επιτυχή εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης.

Η σχέση των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής με τα φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού είναι άμεση μέσω της λήψης αποφάσεων, η υποστήριξη των σχολικών μονάδων με τους εμπειρογνώμονες, η συλλογή χρήσιμων πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με τον σχολικό εκφοβισμό, η αξιολόγηση των μέτρων που ήδη εφαρμόζονται, η εκμετάλλευση των νέων δεδομένων στην τομείς του σχολικού εκφοβισμού και η συνεχής ενημέρωση όλων των μερών των εκπαιδευτικών φορέων για όλες τις εκδηλώσεις σχολικού εκφοβισμού.

Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ - Πάτρα), ο ελληνικός εταίρος του έργου "I Am Not Scared", που απευθύνεται σε διάφορα σχολεία της ευρύτερης περιοχής της Πάτρας (Δυτική Ελλάδα). Ο στόχος ήταν διπλός: Για την αντιμετώπιση των διαφόρων τύπων σχολείων καθώς και από διάφορες κοινωνικο-οικονομικές περιοχές,

Από μια εις βάθος εξέταση των εθνικών καταστάσεων, οι εταίροι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εκδηλώσεις εκφοβισμού συμβαίνουν κυρίως σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τοποθετούνται στις μικρές και αγροτικές περιοχές. Στην πραγματικότητα, οι νέοι που φοιτούν σε αυτά τα σχολεία βιώνουν εκφοβισμό, άμεσα ή έμμεσα, τουλάχιστον μία φορά το μήνα, όχι μόνο λόγω των προσωπικών χαρακτηριστικών τους, αλλά και λόγω του τρόπου ζωής τους. Στα σχολεία αυτά ποτέ δεν αναπτύχθηκε ένα σχέδιο πρόληψης εκφοβισμού: αυτό δηλώνει ότι τα σχολεία αυτά δεν έχουν προληπτικά μέτρα.

3. Η στρατηγική πρόσληψης

Περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Αρκετές πρόσωπο με πρόσωπο συναντήσεις για να παρουσιάσει το έργο και να καλέσει σχολεία, διευθυντές, εκπαιδευτικούς, συμβούλους και τις δημόσιες αρχές να εμπλακούν στο έργο.
- Η πρόσκληση εστάλη στα σχολεία με υψηλά ποσοστά εκφοβισμού ή με σχετικές στρατηγικές που αναπτύσσονται για την πρόληψη γεγονότων εκφοβισμού. Επίσης, τα σχολεία έχουν επιλεγεί λόγω του ενδιαφέροντος τους στον τομέα και τις επιθυμίες τους να συμμετάσχουν στην ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής κοινής στρατηγικής με απώτερο σκοπό την πρόληψη των γεγονότων εκφοβισμού.
- Αποστολή των εντύπων επιλογής και συμμετοχής στα σχολεία και συζητήσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τα κριτήρια πρόσληψης και τις ευθύνες

4. Αξιολόγηση της στρατηγικής πρόσληψης

Υπάρχουν αδιαμφισβήτητα αποκλίσεις μεταξύ των αποτελεσμάτων της πρόσληψης και τα αποτελέσματα κατά τη συμμετοχή τους στη δραστηριότητα. Οι πληροφορίες που συλλέγονται παραπάνω θα παρουσιαστούν με αναλυτικό τρόπο, ώστε να αναδείξουν βασικές πληροφορίες σχετικά με τα αίτια του φαινομένου του εκφοβισμού, τι έχει λειτουργήσει αποτελεσματικά και τι δεν έχει στη συμπεριφορά όλων των φορέων, προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις.

5. Τα αποτελέσματα της πρόσληψης

Στο Βέλγιο, όπως και σε άλλες χώρες, τα σχολεία ήταν απρόθυμα να αναφέρουν καταστάσεις παρενόχλησης που συμβαίνουν στο εσωτερικό τους για να προστατεύσουν τη φήμη τους.

Στην Ελλάδα, ένας διευθυντής σχολείου δεν θέλησε να συνεργαστεί, επειδή πίστευε ότι το σχολείο του θα εκτεθεί. Σε αυτή την περίπτωση, τους καθυσήχασαν ενημερωνοντάς τους για την ανωνυμία των συμμετεχόντων και η υπο - διευθύντρια του σχολείου τελικά δέχθηκε να συμμετάσχει.

Επιπλέον, κάποιοι δάσκαλοι δεν ήταν σε θέση να συνθέσουν μια πραγματική μελέτη περίπτωσης του εκφοβισμού γιατί ενώ υπήρχαν κάποιες ενδείξεις εκφοβισμού, κανείς δεν ήθελε να μιλήσει γι 'αυτό. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εκπαιδευτικοί δημιούργησαν ένα υποθετικό σενάριο που ήταν θεματικά παρόμοιο με ένα πραγματικό.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Αυτό το τμήμα της Εθνικής Έκθεσης κατάσταση καλύπτει δέκα Μελέτες Περίπτωσης από την «πραγματική ζωή» σχολείων της ΕΕ και το ανέβασμα στην πύλη του έργου. Κάθε ένα από τα σχολεία μας, έπρεπε να δημιουργήσουν ένα σκηνικό εκφοβισμού π.χ. άμεσος εκφοβισμός, έμμεση παρενόχληση στον κυβερνοχώρο και στη συνέχεια να προσδιορίσει την αιτία της κατάστασης.

Μια πραγματική περιγραφή της κάθε περίπτωσης συντάσσεται στη συνέχεια και η απάντηση δίνεται από το σχολείο (π.χ. από τους εκπαιδευτικούς, ο διευθυντής, οι γονείς κλπ), μαζί με λεπτομέρειες για τις επιπτώσεις του εκφοβισμού, π.χ. η επίδραση στη μάθηση των συμμετεχόντων, τα κίνητρα των μαθητών, το σχολικό περιβάλλον, οι αλλαγές της πολιτικής κλπ.

Όταν συμφωνήθηκε η κάθε μελέτη περίπτωσης και τα ονόματα άλλαξαν για την προστασία της ταυτότητας των φοιτητών και του προσωπικού των περιπτώσεων κυκλοφόρησαν σε άλλα σχολεία τα σχόλια από την άποψη του ατόμου που ήταν νταής, το θύμα, άλλους μαθητές, οι εκπαιδευτικοί, ο διευθυντής σχολείου, οι γονείς των μαθητών (λέγοντας πως θα ένιωθαν αν το γεγονός είχε συμβεί στο παιδί τους), τους συμβούλους και τους φορείς χάραξης πολιτικής.

1. Οι Εκδηλώσεις Εκφοβισμού

Τα περισσότερα από τα αναφερόμενα γεγονότα είναι πραγματικά γεγονότα εκφοβισμού και ανταποκρίνονται στον ορισμό: "επαναλαμβανόμενη σωματική, λεκτική ή ψυχολογική βία, που διαπράττονται από έναν που φοβερίζει (ή μια ομάδα) προς ένα θύμα που δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του (αδυναμία). Ο νταής ενεργεί με την πρόθεση να βλάψει".

Ο εκφοβισμός μπορεί να έχει διάφορες μορφές: λεκτική και ψυχολογική επιθέση (mockeries - δυσάρεστες παρατηρήσεις ή φήμες, ύβρεις, ταλαιπωρίες, απειλές), φυσικές επιθέσεις (απρεπή χειρονομίες), σεξουαλική κακοποίηση (επαφή με το στήθος, το φύλο), προσβλητικά σχέδια, αφαίρεση των προσωπικών στοιχείων, επιθετικά μηνύματα κειμένου, κυβερνο-εκφοβισμού.

Οι αιτίες που σχετίζονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ηλικίας του μαθητή: να ανταποκριθεί στις ισχυρές προκλήσεις: Η εφηβεία είναι η περίοδος, όταν οι νέοι έχουν την τάση να αποδείξουν υπεροχή έναντι των άλλων (δύναμη, εξουσία, την επικαιρότητα των απαντήσεων, το κουράγιο να αντεπιτεθούν), αλλά επίσης μια περίοδος ακραίας αστάθειας και επηρεάζονται εύκολα από τους άλλους (τους φίλους της ομάδας).

Τις περισσότερες φορές εκφοβισμού εκδηλώσεις απευθύνονται σε ανθρώπους που είναι διαφορετικοί - σε εμφάνιση, συμπεριφορά, χαρακτήρα ή κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο.

Για παράδειγμα η βουλγαρική κοινωνία έχει μια ιστορία των προβλημάτων με τις διακρίσεις διαφόρων τύπων, τα προβλήματα με τους ανθρώπους, οι οποίοι είναι διαφορετικοί και δεν είναι έκπληξη το γεγονός ότι αυτές οι συμπεριφορές συναντήθηκαν επίσης και στο σχολείο. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το υψηλότερο επίπεδο της μισαλλοδοξίας στην κοινωνία προς τους ομοφυλόφιλους και τους ανθρώπους που πάσχουν από AIDS, η υψηλότερη διάκριση μεταξύ των ομάδων στην κοινωνία φαίνεται να είναι κατά μήκος των εθνικών γραμμών και ιδίως μισαλλοδοξία των άλλων εθνικών ομάδων κατά των Ρομά.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Στην Ελλάδα οι εθνοτικές-πολιτισμικές διαφορές είναι συχνά η αιτία των επεισοδίων, η οποία είναι αποτέλεσμα της μισαλλοδοξίας ολόκληρης της κοινότητας των μεταναστών. Αυτή η στάση είναι πολύ πιο συχνή σε μικρές πόλεις και χωριά και συνήθως μεταφέρονται στο σχολείο. Από την άλλη πλευρά, τα κορίτσια φαίνεται να εμπλέκονται ως επί το πλείστον σε έμμεσες μορφές εκφοβισμού, όπως πειράγματα, απειλές, προσβλητικά και ταπεινωτικά σχόλια. Επίσης, οι δύο μελέτες περιπτώσεων που αναφέρονται σε κυβερνο-εκφοβισμό και οι δύο αφορούν κορίτσια και ήταν πολύ σοβαρή, δεδομένου ότι το ένα οδήγησε στο θύμα την εγκατάλειψη και ο άλλος προκάλεσε μια απόπειρα αυτοκτονίας. Είναι προφανές ότι τα κορίτσια μπορεί να είναι πραγματικά σκληρά στα ηλεκτρονικά μηνύματα τους και να προκαλούν έντονη ψυχολογική πίεση.

Ένα κοινό στοιχείο σε όλες τις περιπτώσιολογικές μελέτες είναι η κοινή μέθοδος του εκφοβισμού, οι μαθητές χρησιμοποιούν έναν νταή. Είναι κυρίως συναισθηματική κακοποίηση. Με τα μέσα της συναισθηματικής κακοποίησης έχει ως στόχο να φοβερίζει και να ελέγχει και υποτάσσουντας άλλους ανθρώπους μέσω της χρήσης του φόβου, της ταπείνωσης, ο εκφοβισμός, η ενοχή, εξαναγκασμό, χειραγώγηση. Συναισθηματική κακοποίηση είναι οποιαδήποτε μορφή κατάχρησης περισσότερο συναισθηματική παρά σωματική. Μπορεί να περιλαμβάνουν οτιδήποτε από λεκτική κακοποίηση και συνεχείς επικρίσεις, όπως η συνεχής αποδοκιμασία. Συναισθηματική κακοποίηση χαρακτηρίζεται από συστηματική αγάπη της εμπιστοσύνης του θύματος, και την αίσθηση της αυτοεκτίμησης, εμπιστοσύνη στις δικές τους αντιλήψεις και την αυτονομία τους. Τελικά, το θύμα της κακοποίησης χάνει κάθε αίσθηση του εαυτού και την προσωπική αξία. Ο κύριος λόγος για την επίδειξη επιθετικής συμπεριφοράς είναι η επιθυμία του ατόμου να αισθάνεται σημαντικός και κυρίαρχος.

Από τις μελέτες περιπτώσεων της Λιθουανίας προκύπτει ότι, κατά κύριο λόγο, τα αγόρια και τα κορίτσια χρησιμοποιούν ως επί το πλείστον λεκτική παρενόχληση: η πιο κοινή μορφή του εκφοβισμού μεταξύ των κοριτσιών είναι κουτσομπολιό και ψυχολογική βία, ενώ στα αγόρια είναι πειράγματα και τα πειράγματα. Εκτός αυτού, η εφηβεία είναι μια ακόμα προβληματική μεταβατική σωματική και ψυχολογική ανάπτυξη του ανθρώπου-είναι και το πιθανότερο είναι η περίοδος που πρέπει να συμμετέχουν σε διάφορες επικίνδυνες συμπεριφορές.

Οι περιπτώσιολογικές μελέτες δείχνουν ότι στη Λιθουανία ο κυβερνο-εκφοβισμός δεν είναι τόσο μεγάλη όπως η παρενόχληση online, αλλά η πιο κοινή μορφή του κυβερνο-εκφοβισμού είναι η διάδοση φημών. Σε ορισμένες περιπτώσεις η παρενόχληση φαίνεται να συνδέεται με ένα δύσκολο οικογενειακό περιβάλλον ή σχέση: νεανικής παραβατικότητας, πρόσωπο που υπέστη παρενόχληση, προς τιμήν της οικογένειας να υπερασπιστεί.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο αφορά κυρίως το δεύτερο πτυχίο (3η, 4η και χρόνια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

Η τοποθεσία και η διάθεση του στην τάξη (εκτός κτιρίου, από τη θέα, μικρή τάξη, δεν είναι πολύ ηχομόνωση ...) μπορεί να είναι επιβαρυντικοί παράγοντες. Ευνοούν την εμφάνιση των γεγονότων ή ενισχύουν τους. Εκτός από την επιρροή των συνομηλίκων τους, τις οικογένειες διαδραματίζουν επίσης ένα τεράστιο ρόλο στην προσωπική ανάπτυξη, με την προώθηση ενός συγκεκριμένου τύπου συμπεριφορά που διαμορφώνει το παιδί.

Τέλος, η συνεργασία σχολείου-οικογένειας μπορεί να βοηθήσει, έτσι ώστε τέτοιες συγκρούσεις να προληφθούν.

2. Οι Συμμετέχοντες

Οι θύτες

Τα κίνητρά τους είναι διάφορα: πρέπει να κυριαρχούν, η αίσθηση ανωτερότητας, πρέπει να είναι ο ηγέτης σε μια ομάδα (για να φοβερίζει να μην πέσει θύμα εκφοβισμού - να είναι το ισχυρότερο και όχι το πιο αδύναμο), η ζήλια, η υπεράσπιση της τιμής της οικογένειάς του, η αναπαραγωγή των συμπεριφορών που βλέπει στο διαδίκτυο, το παιχνίδι, τα αστεία που προέρχονται από το κλειστό του περιβάλλον.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου, δεν εμφανίζουν κανένα είδος τύφης. Δεν φαίνεται να αισθάνονται συμπάθεια προς το θύμα.

Δεν φαίνεται πάντα να έχουν επίγνωση της σοβαρότητας των πράξεών τους (όρος απροσδιόριστος από το σχολείο, πιθανώς με διάφορες σημασίες) και ως εκ τούτου δεν καταλαβαίνουν τις κυρώσεις και κρίνουν ότι είναι άδικες.

Οι παρευρισκόμενοι

Οι μαθητές παραμένουν να παρακολουθούν τι συμβαίνει χωρίς να κάνουν κάτι για να βοηθήσουν το θύμα. Ακόμα κι αν υπάρχουν αυτόπτες μάρτυρες προτιμούν να υποκρίνονται ότι δεν έχουν δει τίποτα και είναι απρόθυμοι να αποκαλυφθούν. Σύμφωνα με ορισμένους από τους μάρτυρες δεν έκαναν τίποτα, όταν οι θύτες παρενοχλούσαν τα θύματά τους, επειδή τα κακά αγόρια ενεργοποιούνταν για να στραφούν εναντίον τους μέσω του εκφοβισμού. Τις περισσότερες φορές, έχουν ενεργήσει, επειδή φοβούνται αντίποινα, φοβούνται να είναι οι ίδιοι θύματα. Αισθάνονται ανίσχυροι να αντιταχθούν στον νταή.

Τα θύματα

Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα θύματα αρνούνται τα γεγονότα. Ελαχιστοποιηθούν τα γεγονότα, διότι φοβούνται αντίποινα. Αυτό καθιστά δύσκολη την αναγνώριση του γεγονότος εκφοβισμού. Αυτοί κλείνονται στον εαυτό τους. Το θύμα έχει χαμηλά κίνητρα, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αποθαρρύνεται προς το σχολείο και φοβάται να συμμετάσχει σε αυτές, κάνει απουσίες, παρουσιάζει σωματικά συμπτώματα, όπως πόνους στο στομάχι, το άγχος είναι συχνό, και εν κατακλείδι είναι η μείωση της σχολικής απόδοσης. Τείνουν να τους απομονώσουν και να νομίζουν ότι δεν καταλαβαίνουν γιατί συμβαίνουν αυτά τα πράγματα, όλα αυτά προκαλούν μοναξιά.

Συνήθως δεν μοιράζονται με κανέναν το πρόβλημα. Μοιράζονται μετά από καιρό, όταν υπάρχουν σοβαρές ζημιές στην αυτοεκτίμησή τους και το κάνουν μόνο και μόνο για να κρύψουν τις συνέπειες. Τα θύματα συνήθως μοιράζονται με τους στενότερους φίλους τους, μόνο λίγοι από αυτούς το μοιράζονται με τους γονείς.

Σε άλλες περιπτώσεις, τα θύματα εκφράζουν αμέσως την κατάσταση (τις περισσότερες φορές με στους γονείς τους) ή μέσω της υιοθέτησης ακατάλληλων συμπεριφορών (ακραία νευρική κατάσταση, την καταστροφή των έργων).

Σε σπάνιες περιπτώσεις, τα ίδια τα θύματα ευνοούν και υποστηρίζουν τον εκφοβισμό μέσα από την αδέξια στάση τους (άρνηση να τεθεί εκτός από μια ομάδα, επιθυμούν να κάνουν το σωστό από το λάθος. Μερικά θύματα δέχονται μια ψυχο-ιατρική παρακολούθηση, ενώ άλλοι αρνούνται

Ορισμένα θύματα δεν έρχονται ποτέ πίσω στο σχολείο, αλλά οι περισσότεροι από αυτούς παραμένουν στο σχολείο.

3. Η Αντίδραση των Γονέων

Οι γονείς των θυτών

Μερικοί γονείς παίρνουν το μέρος του παιδιού τους, δεν παραδέχονται πόσο λάθος είναι η δράση, ρίχνουν το φταίξιμο στο θύμα, ασκούν πίεση στους γονείς του θύματος, απορρίπτουν τις κυρώσεις, αλλά κρατούν το παιδί τους στο σχολείο.

Άλλοι γονείς εμπιστεύονται το σχολείο και το αποδέχονται, μερικές φορές ακόμη εγκρίνουν και την κύρωση. Σε πολύ λίγες περιπτώσεις, οι γονείς λαμβάνουν μόνο την ποινή (συγκλονισμένοι από τη συμπεριφορά του παιδιού τους ή επειδή είναι πάνω από δεκαοχτώ).

Οι γονείς των θυτών γενικά προσπαθούν να μειώσουν τη σημασία του συμβάντος και να δικαιολογήσουν τα

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

παιδιά τους, μερικές φορές κατηγορώντας το σχολείο ή τους γονείς του θύματος. Είναι δύσκολο για αυτούς να δεχτούν ότι το παιδί τους έχει ρίξει θύμα εκφοβισμού ένα συμμαθητή και ως εκ τούτου δέχονται συνήθως την αντίληψη του παιδιού τους ότι "ήταν για διασκέδαση".

Οι γονείς των θυμάτων

Από τη στιγμή που έχουν γνώση των πραγματικών περιστατικών από το παιδί τους, το κοινοποιούν στο σχολείο.

Περιμένουν την αντίδραση του σχολείου και των κυρώσεων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, λένε ότι είναι ικανοποιημένοι με τις κυρώσεις.

Ανάλογα με τη σοβαρότητα των ενεργειών ή της νευρικής τους κατάστασης, αναλαμβάνουν νομική δράση. Αυτό μερικές φορές προτάθηκε από το ίδιο το σχολείο.

Σπάνια προσπαθούν να διευθετήσουν οι ίδιοι τα πράγματα μέσα από την προσωπική τους επαφή με το θύτη και την οικογένειά του (η οποία θα μπορούσε να τραπεί σε αντιπαραγωγική).

Από την άλλη πλευρά, οι γονείς επικρίνουν το σχολείο όταν το παιδί τους είναι θύμα εκφοβισμού, αλλά στη μεγάλη πλειοψηφία των μελετών περίπτωσης δεν είχαν παρατηρήσει σημάδια του εκφοβισμού μέχρι το παιδί τους να έχει πληγωθεί ανεπανόρθωτα. Ακόμη και σε ορισμένες περιπτώσεις όταν είχαν ακούσει κάποια παράπονα από το παιδί τους, πίστευαν ότι ήταν κάτι προσωρινό και δεν θα μπορούσαν να θεωρήσουν ότι το παιδί τους ήταν κάτω από μια κακή ψυχολογική κατάσταση λόγω εκφοβισμού.

Σε γενικές γραμμές, προέρχεται από τις περιπτώσιολογικές μελέτες ότι οι γονείς δεν έχουν επαρκή επικοινωνία ή και συνεργασία με το σχολείο. Και το γεγονός αυτό χωρίς αμφιβολία κάνει τη θεραπεία του εκφοβισμού, ακόμη πιο δύσκολη. Η απουσία των γονέων από τη σχολική ζωή είναι πολύ μεγαλύτερη σε περίπτωση διαζευγμένων γονέων, το οποίο είναι πολύ κοινό στις μέρες μας.

4. Η απάντηση που δόθηκε από το σχολείο

Στην πλειονότητα των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν υπάρχει μόνιμη θέση για ψυχολόγους ή κοινωνικούς λειτουργούς, έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί αναμένεται να παίξουν αυτό το ρόλο. Η λύση είναι να ανατεθεί η διδασκαλία σε ομάδα (με την ευρεία έννοια), ακολουθώντας μια συγκεκριμένη διαδικασία.

Όσον αφορά τον τρόπο χειρισμού της κατάστασης σε κάθε περίπτωση, μπορούμε να δούμε ότι η τιμωρία επιβλήθηκε ως επί το πλείστον με απέλαση από τα μαθήματα (τρεις έως πέντε ημέρες) και απέλαση από το σχολικό συγκρότημα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτή η θεραπεία συνοδεύεται με την επιβολή των εξωσχολικών δραστηριοτήτων. Σε άλλες περιπτώσεις, κάποιες συζητήσεις σχετικά με τα επεισόδια μεταξύ των δασκάλων, των μαθητών και των οικογενειών τους προτιμήθηκε, καθώς και μια επίπληξη στον νταή. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι γονείς είχαν ενημερωθεί για τα γεγονότα και τα θύματα είχαν υποστηριχθεί. Οι κυρώσεις που επιβάλλονται είναι πειθαρχικές (πειθαρχική σύμβαση, αναστολή, αποκλεισμός) ή εκπαιδευτικές (συνειδητοποίηση της σοβαρότητας των γεγονότων, υπενθύμιση των βαθμών ...). Τα περισσότερα από τα σχολεία συνδέουν τους δύο τύπους των κυρώσεων. Σε γενικές γραμμές, οι κυρώσεις έρχονται με οργανωτικά, υλικά ή άλλα μέτρα: υπενθύμιση ή επανεγγραφή των κανόνων του σχολείου, υπενθύμιση για τους κινδύνους στο διαδίκτυο, ρυθμίσεις για μεγαλύτερη ασφάλεια (αλλαγή στην τάξη, τον ορισμό των ζωνών), αυξάνονται οι συσκευές παρακολούθησης.

Ένα σχολείο στο Βέλγιο έχει δημιουργήσει μια ειδική συσκευή, «σχολείο ιθαγένεια» με τη συμμετοχή των μαθητών στην επίλυση των προβλημάτων εκφοβισμού.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Η συνήθης διαδικασία είναι η ακόλουθη:

Πρώτα οι εκπαιδευτικοί ενεργούν για άμεση αποσαφήνιση της κατάστασης. Οι φοιτητές ερωτήθηκαν για να βρεθεί η αλήθεια. Αυτό που ακολουθεί είναι η ψυχολογική και συμβουλευτική εργασία με ολόκληρη την τάξη, ξεχωριστά με την ομάδα των θυτών και με των θυμάτων. Μερικοί απ' αυτούς πρέπει να ξεπεράσουν την επιθετικότητα τους και να καταλάβουν ότι δεν μπορούν να ταπεινώνουν τους ασθενέστερους φοιτητές, καθώς και τα άλλα αγόρια και τα κορίτσια να ξεπεράσουν το φόβο τους και να γίνουν γενναίοι και με αυτοπεποίθηση. Το επόμενο βήμα είναι μια συζήτηση με τους γονείς, οι οποίοι είναι από τους κορυφαίους παράγοντες στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των αγοριών και των κοριτσιών. Θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν επαρκώς στην επίλυση του προβλήματος και όχι να συνεχίζουν ακόμη περισσότερο. Στη συνέχεια, θα πρέπει να προέρχονται από την έκθεση του διευθυντή για την επιβολή τιμωρίας για τους διοργανωτές και εμπνευστές της προβληματικής κατάστασης. Συνήθως το παιδαγωγικό συμβούλιο εφαρμόζει τις τιμωρίες. Οι διευθυντές και οι σχολικοί ψυχολόγοι μιλούν με τον διευθυντή και τους άλλους εκπαιδευτικούς που πηγαίνουν στην τάξη, όπου ο εκφοβισμός έχει συμβεί. Οι δάσκαλοι συνήθως επίσης μπιραάζονται με τους άλλους συναδέλφους τι συνέβαινε στην τάξη τους.

Συνήθως οι διευθυντές έχουν επίσης αρκετά παρόμοια απάντηση στις εκδηλώσεις εκφοβισμού. Διεξάγουν συζητήσεις με τους διευθυντές άλλων σχολείων, οι μαθητές που συμμετέχουν (θύτες και θύματα) και τους γονείς τους. Συνήθως οι διευθυντές σχολείων ξεκινούν ένα παιδαγωγικό συμβούλιο, το οποίο να λειτουργεί πιο καλά για την υπόθεση και να εκδώσει απόφαση τιμωρίας, αν κριθεί σκόπιμο.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι σε όλες τις περιπτώσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρχε εκπαιδευμένο προσωπικό σε ετοιμότητα για να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Είναι σαφές ότι οι βρετανοί δάσκαλοι εξακολουθούν να έχουν έναν ποιμαντικό ρόλο και είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν και να υποστηρίξουν τους μαθητές έξω από τις κανονικές παραμέτρους της διδασκαλίας και της μάθησης. Τα περισσότερα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου έχουν ένα Σχολικό Συμβούλιο σπουδαστών που αποτελεί τη φωνή των φοιτητών και έχει πρόσβαση στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή των φοιτητών.

Οι διευθυντές στο Ηνωμένο Βασίλειο ήθελαν να ενημερωθούν, αλλά δεν έχουν την τάση να συμμετέχουν ενεργά στην καθημερινή θέματα του σχολείου, εκτός αν γίνει ιδιαίτερα σοβαρό. Οι Διευθυντές μπορούν να βασίζονται στην υποστήριξη των μελών του προσωπικού που είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις περισσότερες καταστάσεις που αφορούν τον εκφοβισμό.

5. Η Συμβολή των Συμβούλων

Οι ειδικοί συμμετέχουν σε ατομικές και ομαδικές θεραπείες, προκειμένου να εργαστούν για τα προβλήματα των θυτών και θυμάτων - διαμόρφωσης του αυτο-σεβασμού, την αποδοχή τους, η αποδοχή των πλεονεκτημάτων τους. Συνήθως οι παιδαγωγικοί σύμβουλοι προσπαθούν να κάνουν τους ανθρώπους που συμμετέχουν στις καταστάσεις εκφοβισμού να σκέφτονται θετικά - για τις ευκαιρίες, όχι για τους περιορισμούς. Οι συνομιλίες επικεντρώθηκαν στην οικοδόμηση ενός ανεκτικού τρόπου συμπεριφοράς. Οι ειδικοί υποστηρίζουν και ενημερώνουν τους θύτες για τη σωστή συμπεριφορά, μειώνοντας τα επίπεδα της επιθετικότητας.

Στο Βέλγιο, οι διαφορετικοί τύποι των υπηρεσιών που ενεργοποιούνται για να λύσουν το πρόβλημα εκφοβισμού (από το θύμα, ή από το σχολείο): Τις περισσότερες φορές, είναι οι υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας: Ψυχο-ιατροκοινωνικά Κέντρα, υπηρεσίες διαμεσολάβησης στο σχολείο, υπηρεσίες οικογενειακού σχεδιασμού, οργανώσεις νεολαίας.

Οι παρεμβάσεις είναι ποικίλες:

- Στήριξη για τη διαχείριση της διδακτικής ομάδας (συμβουλές για την επίλυση προβλημάτων, προτάσεις πρόσθετων μέτρων, πληροφορίες σχετικά με το φαινόμενο της παρενόχλησης και τη δημιουργία ενός συστήματος πρόληψης).

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- Η επίλυση του προβλήματος σχετικά με το αίτημα του σχολείου, από τα γεγονότα. Σε μία από τις προτεινόμενες περιπτώσεις, ανέλαβαν εξωτερικοί σύμβουλοι από το σχολείο. Πραγματοποιήθηκε μια διαμεσολάβηση μεταξύ των οικογενειών και μαζί τους και βρέθηκαν οι κατάλληλες λύσεις.
- Την παρακολούθηση της ομάδας-τάξης (υπενθύμηση των κανόνων του σχολείου και αξίες).
- Την παρακολούθηση των θυτών (ή νταήδων): με σκοπό τη συνειδητοποίηση των πράξεών τους.
- Υποστήριξη για το θύμα και την οικογένειά του / της (ψυχολογική υποστήριξη),
- Η διαμεσολάβηση στους μαθητές ή ενημερωτικές συναντήσεις εντός των τάξεων (αυτοεκτίμηση, αλληλοσεβασμός).

Ο ψυχολόγος καλείται να συζητήσει με τους μαθητές κάθε φορά που συμβαίνουν τέτοια περιστατικά. Οι συγκεκριμένες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται από τους ψυχολόγους είναι να καταστεί δυνατή η διευθέτηση όλων των συγκρούσεων και η συμφιλίωση όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Είναι πολύ σημαντικό ότι όταν οι μαθητές παρακολουθούν συνεδρίες συμβουλευτικής συνοδεύονται από τον γονέα. Ο Σχολικός σύμβουλος προσπαθεί να εντοπίσει τους λόγους που οδήγησαν τους μαθητές σε τέτοιου είδους γεγονότα, αν υπάρχει μια κατάσταση οικογενειακής βίας (σωματική, λεκτική, ψυχολογική, κλπ.). Η υποστήριξη των γονιών, μπορεί να καθοδηγεί και να διορθώσει τις δραστηριότητες του παιδιού τους στο σχολείο, όχι μόνο όσον αφορά των αποτελεσμάτων στον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά και από την άποψη της συμπεριφοράς μέσα στο σχολείο και την καθημερινή ζωή. Είναι, επίσης, σημαντικό να παρατηρήσετε αν οι γονείς επιβλέπουν τα παιδιά τους και αν αυτή η αποκλίνουσα συμπεριφορά επηρεάζεται περισσότερο σε διαφορετικό περιβάλλον.

Στο Βέλγιο τα σχολεία τακτικά κάνουν έκκληση σε εξωτερικούς συμβούλους (τις περισσότερες φορές στα Ψυχο-κοινωνικά κέντρα), ακόμη και στην αστυνομία ανάλογα με τη σοβαρότητα των γεγονότων.

Παρά το γεγονός ότι οι εμπειρογνώμονες του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν ευχαριστημένοι για τον τρόπο που τα σχολεία είχαν αντιμετωπίσει τα ζητήματα, αισθάνθηκαν ότι τα αποτελεσματικά σχολεία υπενθυμίζουν συνεχώς ότι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα επιλογής και έτσι θα τους δοθεί η δυνατότητα να αναλάβουν την ευθύνη για τη δική τους συμπεριφορά. Πολλά σχολεία στις Μελέτες Περιπτώσεων έκαναν αναφορά στη χρήση των συγκροτημάτων σχολείων. Οι εμπειρογνώμονες ανέφεραν ένα ευρύτερο φάσμα στρατηγικών.

6. Η Συμβολή των Υπεύθυνων Χάραξης Πολιτικής

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θεωρούν ότι η διοίκηση του σχολείου πρέπει να επέμβει στα γεγονότα εκφοβισμού επαρκώς και εγκαίρως. Ωστόσο, δεδομένου ότι αυτό δεν είναι πάντα εφικτό διευθυντές σχολείων πρέπει να επικοινωνήσουν με τις αρχές που είναι αρμόδιες για την καλύτερη αντιμετώπιση της κατάστασης εκφοβισμού.

Αυτό που είναι ενδιαφέρον στις αντιδράσεις των βουλγαρικών φορέων χάραξης πολιτικής είναι το γεγονός ότι ενθαρρύνουν τους διευθυντές σχολείων να τιμωρήσουν και τους δασκάλους που είναι υπεύθυνοι για τις ανεπαρκείς αντιδράσεις τους και για την επιθετική συμπεριφορά των θυτών. Δεδομένου ότι υπάρχει ένας μικρός αριθμός σχολείων στη Βουλγαρία που έχουν συμβούλους παιδαγωγικής, μπορούμε να πούμε ότι αν θα μπορούσαν να εργαστούν με πλήρες ωράριο στο σχολείο (λαμβάνοντας υπόψη τον αυξανόμενο αριθμό της βίας στα σχολεία), οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να έχουν καλύτερα προσόντα και να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν διαφορετικούς τύπους επιθετικής συμπεριφοράς στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση τέτοιου είδους καταστάσεων στην αρχή τους, να μην επιτρέπουν τα γεγονότα εκφοβισμού να κλιμακωθούν.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για την καταπολέμηση του εκφοβισμού στα σχολεία φαίνεται από το αποτελεσματικό σύστημα της ποιμαντικής φροντίδας που διαθέτει, σε κάθε και κάθε μελέτη περίπτωσης. Παρά το γεγονός ότι τα σχολεία του Ηνωμένου Βασιλείου κινούνται με μεγαλύτερη έμφαση στη διδασκαλία και τη μάθηση, εξακολουθούν να έχουν μια παράδοση της ποιμαντικής φροντίδας και η ύπαρξη υπαλλήλων με ευθύνη για την καλή διαβίωση των φοιτητών στην πλειοψηφία των βρετανικών σχολείων. Η δουλειά που κάνουν αυτοί οι εκπαιδευτικοί και οι Διευθυντές έχουν μάλλον τη μεγαλύτερη επίδραση στη μείωση των στατιστικών εκφοβισμού σε όλη τη χώρα.

7. Συμπεράσματα και Προτάσεις

Η παρενόχληση επηρεάζει τις αξίες των μαθητών, δημιουργώντας ένα κλίμα που ευνοεί την αποθάρρυνση, χαμηλή αυτοεκτίμηση, ο φόβος να μιλήσει στην τάξη και μειώνοντας τις επιδόσεις. Εν κατακλείδι, είναι μια δυσάρεστη κατάσταση. Οι ισχυρότεροι φαίνεται να ακολουθούν τους κανόνες "του ισχυρότερου", ανεξάρτητα από το αν είναι θεμιτό ή όχι. Όσον αφορά το αν η συμπεριφορά τιμωρείται, συμβαίνει το αντίθετο, όπως η αποδοχή των διαφορών ως υπερέχων αξία. Οι εκπαιδευτικοί θα επικεντρωθούν στο πρόβλημα του εκφοβισμού και στην ανάπτυξη της δικής τους τάξης. Μερικοί μαθητές πιστεύουν ότι τα προβλήματα αυτά δεν επηρεάζουν τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης. Άλλοι πιστεύουν ότι πάνω απ' όλα επηρεάζει το θύμα, που επηρεάζουν την απόδοσή του. Οι θεατές δεν μπορούν να μιλήσουν ελεύθερα για το φόβο του να γίνει θύμα και να δημιουργήσει επιθετικά μοντέλα μάθησης που αφορούν στην κοινωνική ικανότητα.

Φαίνεται σημαντικό ότι το σύνολο του προσωπικού του σχολείου (όχι μόνο το εκπαιδευτικό προσωπικό, αλλά και το διοικητικό και τεχνικό προσωπικό) έχουν επίγνωση του θέματος και της εξουσίας σε αυτόν τον τομέα.

Είναι σημαντικό να επιτευχθεί ένα έργο με όλη την τάξη όταν τα γεγονότα συμβαίνουν μέσα σε μια τάξη-ομάδα: υπενθύμιση των κανόνων, το πλαίσιο, οι βαθμοί (δικαίωμα στην ευημερία και την ασφάλεια για όλους), αλλά και να υπακούουν οι μαθητές, με τις προσδοκίες τους, τις προτάσεις τους (ιδίως όσον αφορά τους κανόνες του σχολείου, και να μπορούσαν να λάβουν μέρος στη συγγραφή αυτών των κανόνων).

Η βελγική ομάδα προσθέτει ότι αυτή είναι η έννοια του «σχολείου του πολίτη» δοκιμάστηκε με επιτυχία από ένα από τα εμπλεκόμενα σχολεία,

Φαίνεται σημαντικό να αναφερθούμε στους ειδικούς. Φαίνεται μεγάλης σημασίας για το σχολείο να ζητήσει τη βοήθεια εξωτερικών εργαζομένων: Ψυχο-ιατρο-κοινωνικά κέντρα, υπηρεσίες διαμεσολάβησης στο σχολείο, κινητές ομάδες, υπηρεσίες παροχής βοήθειας για τη νεολαία, την εκ νέου εκπαίδευση υπηρεσίες, υπηρεσίες ψυχικής υγείας, οι υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού, την αστυνομία ... Αυτοί οι εργαζόμενοι θα μπορούσαν να διεξάγουν δραστηριότητες σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ αγοριών και κοριτσιών (ώστε να αποδομήσουν την ισορροπία δυνάμεων και τα φαινόμενα των διακρίσεων), σχετικά με τη μη-βίαιη επικοινωνία ή για τις διαπολιτισμικές σχέσεις.

Τα ιταλικά σχολεία που συμμετέχουν λένε ότι η κύρωση είναι μόνο ένα μέρος της απάντησης. Η κύρωση από μόνη της δεν είναι αρκετή αν δεν είναι κατανοητή! Υπάρχει κίνδυνος να εκφοβίζει και πάλι σε άλλα μέρη, ειδικά αν αυτός δεν αντιλαμβάνεται την σοβαρότητα των πράξεων του.

Έτσι, είναι θεμελιώδες ότι ο νταής έχει την ευκαιρία να κατανοήσει γιατί η συμπεριφορά του είναι ανάρμοστη και να βρει εναλλακτικές λύσεις.

Βασικές αρχές της ανοικοδόμησης: με τη συμμετοχή των δύο πρωταγωνιστών στην έκφραση και κατανόηση του τι είχε βιώσει και την εξεύρεση λύσεων: Να τονίσει τη συμπεριφορά και όχι το πρόσωπο: Να εξετάσει το

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

μαθητή ως άτομο, επίσης να είναι σε θέση να δράσουν θετικά να μπορούν να αλλάξουν, να είναι σε θέση να αποβάλλουν τον εκφοβισμό και να τον οδηγήσει σε μια πιο υπεύθυνη προσέγγιση και αναθεώρηση.

Τόσο ο διάλογος όσο και η συνεργασία πρέπει να ενισχυθούν μεταξύ του σχολείου και των γονέων, οι οποίοι έχουν υψηλές προσδοκίες (και όχι απόλυτη εμπιστοσύνη στο σχολείο), ώστε να αποφευχθεί η κλιμάκωση (δικαστήριο, αντιπαραγωγικές προσπάθειες για να εγκατασταθούν τα πράγματα μεταξύ των γονέων, η απόσυρση του παιδιού από το σχολείο).

Σίγουρα θα έπρεπε να δοθεί βοήθεια και καθοδήγηση από έναν ειδικό στους μαθητές, ώστε η ανάλυση των αιτιών της συμπεριφοράς τους και οι συνέπειες των πράξεών τους μπορεί να τους οδηγήσει σε μια βαθύτερη κατανόηση του εαυτού τους, καθώς και την ανάγκη για συνύπαρξη και αντιμετώπιση των νέων κοινωνικών συνθηκών που τους επιβάλλονται, με στόχο όχι μόνο τη διόρθωση της συμπεριφοράς τους, αλλά και στην ομαλότερη ένταξή τους στην πραγματικότητα της σημερινής κοινωνίας που ζούμε καθώς είναι επιτακτική ανάγκη το σχολείο να παρέχει μια εκπαιδευτική πολιτική που θα έχει ως στόχο να μειώσει το ρατσισμό και να δημιουργήσει ένα κλίμα συνεργασίας με την ενθάρρυνση μιας θετικής στάσης απέναντι σε οποιεσδήποτε κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των μαθητών. Επιπλέον, είναι απαραίτητο για τους σχολικούς σύμβουλος να έχουν κατ 'ιδίαν συζητήσεις τόσο με το μαθητή-θύτη και το θύμα-μαθητή. Εάν είναι αναγκαίο, θα πρέπει να συμβουλευόμαστε τον ψυχολόγο του σχολείου. Ένα άλλο σημείο που τόνισε είναι ότι, δυστυχώς, η ασφάλεια στα σχολεία μας είναι ανεπαρκής και ενώ υπάρχουν φύλακες σχολείο, είναι λίγοι και δεν είναι εκπαιδευμένοι ώστε να εντοπίζουν έγκαιρα τις επιπτώσεις του εκφοβισμού και της βίας μεταξύ των μαθητών. Υπάρχει επίσης ανάγκη για οργανωτικές ή διαρθρωτικές κινήσεις (εγκαταστάσεις, την εποπτεία, τους κανόνες και τους κανονισμούς ...) αν το σχολείο θέλει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και την παρενόχληση.

Παρά το γεγονός ότι ορισμένες δράσεις διευθυντών εγκρίθηκαν από τους φορείς χάραξης πολιτικής, και σε πολλές άλλες περιπτώσεις, βρήκαν την παρέμβαση του εκπαιδευτικού και της σχολικής κοινότητας ελλιπή και αναποτελεσματική και υπογράμμισαν την αδυναμία του να ενημερώσει και να εκπαιδεύσει δασκάλους, γονείς και μαθητές σε θέματα μαθησιακών δυσκολιών, την αποδοχή των διαφορών και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού.

Τι ήταν αποτελεσματικό και τι όχι

Όταν εκδηλώνεται ένα γεγονός εκφοβισμού, αυτό αναστατώνει τη σχολική κοινότητα με πολλούς τρόπους. Η Σχολική ζωή διαταράσσεται συχνά από τους μαθητές «βίαιη συμπεριφορά και ως εκ τούτου αυτά τα περιστατικά έκαναν τους εκπαιδευτικούς να ανησυχούν για το θέμα. Ως εκ τούτου, ο σεβασμός των δικαιωμάτων των παιδιών έγινε αντικείμενο συζήτησης σε πολλές κατηγορίες, ειδικά σε εκείνες όπου το φαινόμενο είναι πιο έντονο. Οι τιμωρίες από τους εκπαιδευτικούς έγιναν πιο συχνές και σοβαρές ενισχύθηκε η προσκόλληση στους κανόνες του σχολείου. Η εποπτεία κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων έγιναν πιο έντονη και η στάση των εκπαιδευτικών έγιναν αυστηρότερη. Σε ορισμένα μαθήματα, όπως «Κοινωνιολογία» και «Πολιτική και Δίκαιο», υπήρξαν κάποιες διδακτικές ώρες που αφιερώνονται στη μελέτη θεμάτων των ίσων δικαιωμάτων και της βίας. Είναι πολύ ελπιδοφόρο ότι οι μαθητές συμφώνησαν πρόθυμα να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την επίλυση αυτών των προβλημάτων στο σχολείο τους, με σκοπό τη βελτίωση της επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των συμμαθητών. Αυτό είναι το πιο σημαντικό αντίκτυπο από τα δυσάρεστα γεγονότα που έχουν περιγραφεί. Ιδιαίτερα τα μεγαλύτερα παιδιά αποφάσισαν να γίνουν πιο δραστήρια στην κοινωνική ζωή του σχολείου και να αναλάβει πρωτοβουλίες για χάρη του σχολείου. Ο ρόλος που τους δόθηκε τους έκανε να νιώθουν πιο ώριμοι και υπεύθυνοι για το σχολείο τους.

Από την άλλη πλευρά, η ανάλυση της υπόθεσης επισημάνθηκε η έλλειψη εκπαιδευμένου προσωπικού στα σχολεία που μπορεί να χειριστεί αποτελεσματικά τέτοιου είδους καταστάσεις. Στις λίγες περιπτώσεις που υπήρχαν συνεδρίες πραγματοποιούνται από έναν ψυχολόγο-σύμβουλο με τη συμμετοχή των δύο φοιτητών, η ανατροφοδότηση ήταν πολύ χρήσιμη. Η μόνιμη ύπαρξη ενός συμβούλου ή άλλου εμπειρογνώμονα σχετικά με τα θέματα αυτά, καθώς και η διοργάνωση σεμιναρίων για το θέμα του σχολικού εκφοβισμού και τρόπους

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

για να το αντιμετωπίσουμε, η οποία διεξήχθη σε κάποια σχολεία, συνέβαλαν σε έναν αποτελεσματικό τρόπο για την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του σχολείου.

Όμως, όπως έχει ήδη αναφερθεί, υπήρξαν ορισμένες περιπτώσεις πολύ σοβαρές, κάποιες οδήγησαν στην εγκατάλειψη του θύματος και άλλες που προκάλεσαν μια απόπειρα αυτοκτονίας. Αυτό συνεπάγεται ότι έχουν παραλειφθεί τα βήματα και έχουν γίνει λάθη. Είναι καλύτερα να ενεργούμε εγκαίρως πριν φτάσουμε στα άκρα για να θεραπευτεί η κατάσταση. Γι' αυτό θα ήταν καλύτερα αν υπήρχε αυστηρότερη τήρηση του νόμου στα σχολεία, όπως η απαγόρευση της χρήσης κινητών τηλεφώνων στο σχολείο, η οποία θα ήταν πολύ χρήσιμη για την αντιμετώπιση της παρενόχλησης στον κυβερνοχώρο, καθώς επίσης, έχει αποδειχθεί ότι η ασφάλεια στα σχολεία μας είναι ανεπαρκής και ενώ υπάρχουν φύλακες σχολείο, είναι λίγοι και δεν εκπαιδεύονται για να εντοπίζουν έγκαιρα τις επιπτώσεις από εκφοβισμό και τη βία μεταξύ των μαθητών.

Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να είναι ανίκανοι να φροντίσουν τα πάντα στο σχολείο, ειδικά δεδομένου ότι δεν έχουν εκπαιδευτεί για να χειριστούν τέτοιες καταστάσεις. Η έλλειψη κατάρτισης των εκπαιδευτικών από τη μία πλευρά δεν τους επιτρέπει να ενεργήσουν αποτελεσματικά. Από την άλλη πλευρά, ο εκφοβισμός είναι γεγονός τόσο ύπουλο για να το εντοπίσουν και ως εκ τούτου να ασχοληθούν μαζί τους αποτελεσματικά σε υπερπλήρεις αίθουσες διδασκαλίας. Και μιλάμε για ανήμπορος εκπαιδευτικούς και για σχολεία, ενώ υπάρχουν ιδρύματα στην Ελλάδα που θα μπορούσαν να βοηθήσουν αποτελεσματικά. Αλλά αυτό έχει αποδειχθεί από την παρούσα ανάλυση είναι ότι οι εν λόγω οργανισμοί δεν είναι τόσο προσιτοί ούτε τόσο γνωστοί στην σχολική κοινότητα.

Είναι σαφές, ωστόσο, ότι το φαινόμενο της βίαιης συμπεριφοράς μπορεί να αποτραπεί μόνο εάν οι άνθρωποι ενεργούν σε συνεργατικά δίκτυα, και όχι μεμονομένα. Οι γονείς έχουν ένα μεγάλο μερίδιο της ευθύνης, όχι μόνο για την έλλειψη προσοχής από οποιαδήποτε σημάδια στη συμπεριφορά των παιδιών τους, αλλά και για την έλλειψη συνεργασίας με το σχολείο. Θα πρέπει να υπάρχει συνεχής ανατροφοδότηση μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων, προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν αλλαγές στη συμπεριφορά του παιδιού και να χειριστεί την κατάσταση σε πρώιμο στάδιο, πριν τα πράγματα χειροτερέψουν. Μια άλλη διαπίστωση είναι ότι είναι σημαντικό το γεγονός ότι υπάρχει συμφωνία μεταξύ των διευθυντών των εκπαιδευτικών και των γονέων σχετικά με την αντιμετώπιση της κατάστασης. Σε πολλές περιπτώσεις οι γονείς είναι αρνητικοί σε ενδεχόμενη αναγνώριση κακής συμπεριφοράς των παιδιών τους και προσπαθούν να τους υπερασπιστούν, ακόμα κι αν έχουν βλάβει σωματικά ή συναισθηματικά άλλο μαθητή. Έτσι, ο νταής λαμβάνει αντιφατικά μηνύματα και δεν μπορεί να διορθώσει / στάση του. Επιπλέον, η διαφωνία μεταξύ των διευθυντών ή διδακτικό προσωπικό για τις δράσεις που θα πρέπει να έχουν ληφθεί έχει αποδειχθεί επιζήμια και θα πρέπει να αποφεύγεται σε κάθε περίπτωση, ή τουλάχιστον να μην αποκαλύπτεται στους μαθητές.

Στην πλειοψηφία των μελετών περίπτωσης, ο χειρισμός της κατάστασης είναι οι παραδοσιακοί τρόποι τιμωρίας, όπως απέλαση από τα μαθήματα για μερικές ημέρες ή ακόμη και από το σχολείο. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε πτώση του νταής-θύτη. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η προσέγγιση ήταν μάλλον μονόπλευρη, δεν λαμβάνονται υπόψη τόσο προσεκτικά όσο χρειάζεται όλα τα μέρη που εμπλέκονται στο πρόβλημα. Ο θύτης είναι, επίσης, ένα άτομο που χρειάζεται τη βοήθειά μας, ακόμη περισσότερο, όταν αυτός / αυτή προέρχεται από ένα αρνητικό οικογενειακό περιβάλλον που θα ενισχύει την προβολή της βίαιης συμπεριφοράς. Είναι προφανές ότι οι παραδοσιακές κυρώσεις είναι αναποτελεσματικές και ότι αντί για τη "δράση της αστυνομίας" είναι καλύτερα να προσπαθήσουν να εφαρμόσουν προγράμματα για την ενίσχυση της θετικής στάσης από τα θετικά χαρακτηριστικά των παιδιών. Οι μαθητές είναι πολύ πρόθυμοι να λάβουν μέρος σε εξωσχολικές δραστηριότητες και να έχουν ενεργό ρόλο στη σχολική ζωή και αυτή είναι μια ευκαιρία για την ενίσχυση της συνεργασίας και τις επικοινωνιακές τους ικανότητες μέσα από την ομαδική εργασία.

Μερικές μελέτες περιπτώσεων δείχνουν ότι η αντίδραση του θύματος έρχεται σε αντίθεση με την επικρατούσα τάση. Στην πραγματικότητα, σε γενικές γραμμές τα θύματα δείχνουν την απροθυμία να μοιραστούν τις εμπειρίες εκφοβισμού τους με τους άλλους, ειδικά με τους ενήλικες, και αρνούνται οποιαδήποτε βοήθεια. Αντ' αυτού, σε περίπτωση που αυτές τις μελέτες φαίνεται ότι τα θύματα προσπαθούν

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

να μιλήσουν στους γονείς, τους δασκάλους ή τους συμβούλους, επειδή θέλουν να εξετάσουν την κατάσταση, να κατανοήσουν την αιτία και να βρουν μια λύση. Δυστυχώς, πολλοί δεν βρήκαν μια καλή λύση ή δεν ήθελαν να αλλάξουν τον τρόπο που ζουν και συμπεριφέρονται, αν λόγω του εκφοβισμού πήγε σε άλλο σχολείο.

Τέλος, από αυτές τις μελέτες περίπτωσης συνάγεται ότι όλα τα θύματα έχουν κάτι κοινό μεταξύ τους: ο καθένας καταστρέφεται από αυτήν την κατάσταση και αισθάνονται άσχημα και αναστατωμένοι.

Διάφορες δραστηριότητες που στοχεύουν στην επίλυση και την πρόληψη του εκφοβισμού:

- **-Μαθητές** που έχουν αρχίσει το περιστατικό κλήθηκαν στο **γραφείο του διευθυντή του σχολείου, μαζί με τους γονείς τους**, όπου είχαν κληθεί να μιλήσουν ελεύθερα για τους λόγους που τους οδήγησαν να διαπράξουν αυτές τις ενέργειες, να υποβάλουν τις απόψεις τους και, τελικά, να βρουν μια λύση συμφιλίωσης και συμβιβασμού.

- Το σχολικό συμβούλιο καλεί τους καθηγητές σε **συμβούλιο έκτακτης ανάγκης**, όπου συζητήσε το περιστατικό και όπου οι μαθητές έχουν αναλύσει τα γεγονότα και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να καταστείλουν τυχόν παρόμοιες καταστάσεις.

- **Συνεδρίες Συμβουλευτικής** (ομαδικές και ατομικές, με ή χωρίς τους γονείς) που προσπαθούν να κατανοήσουν τη συμπεριφορά των μαθητών και γιατί να εμπλακούν σε τέτοιες βίαιες καταστάσεις, τη βελτίωση της αυτο-εικόνας των εμπλεκόμενων φορέων, την πρόληψη αρνητικών επιπτώσεων, την ανάπτυξη της αυτονομίας και του αυτο-ελέγχου

- **Διαδικασίες για την ασφάλεια του σχολείου** (η πόρτα της εισόδου να κλείνει όλη την ώρα, η πρόσβαση στο σχολείο να επιτρέπεται από τους φρουρούς ασφαλείας του δασκάλου, ταυτότητες για τους μαθητές, το σύστημα παρακολούθησης, βίντεο, κ.λπ.).

- **Ανάπτυξη ενός σχολείου με φιλοσοφία εκφοβισμού ώστε να υπάρξει:**

- ο Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και των μαθητών

- ο Δημιουργία ενός πλαισίου για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού

- ο Ανάπτυξη κανόνων στην τάξη κατά της παρενόχλησης

- ο Ανάπτυξη σχεδίων συνεργασίας μάθησης που ενθαρρύνουν την ομαδική εργασία και μείωση της κοινωνικής απομόνωσης

- ο Δημιουργία δραστηριοτήτων ή εργασιών που διδάσκουν την επίλυση προβλημάτων ή την επίλυση των δεξιοτήτων

- ο Συμμετοχή σε παιχνίδια ρόλων ή άλλες δραστηριότητες ώστε να βοηθήσουν τους μαθητές να κατανοήσουν τις επιπτώσεις και τις συνέπειες της βίαιης συμπεριφοράς

**Lifelong
Learning
Programme**

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Μετά την ανάπτυξη των μελετών περιπτώσεων από κάθε δάσκαλο, υπήρχαν 3 εικονικές συνεδριάσεις (η 1η στις 26 Μαρτίου, η 2η στις 23 Απριλίου, η 3^η στις 07 Μαΐου), με τη συμμετοχή της ομάδας έργου και μερικούς από τους καθηγητές σε κάθε χώρα που συμμετείχε στο έργο. Σκοπός των συναντήσεων αυτών ήταν η παρουσίαση των μελετών περιπτώσεων από κάθε χώρα και μια συζήτηση.

Η διακρατική συζήτηση των μελετών περιπτώσεων πραγματοποιήθηκε με δύο τρόπους: από τη μια πλευρά οι εκπαιδευτικοί από τις άλλες χώρες εταίρους σχολίασαν τις περιπτώσεις εκφοβισμού που συνέβησαν στη χώρα τους και από την άλλη να μοιράζονται τις απόψεις τους κατά τη διάρκεια της εικονικής συνεδρίασης του έργου, το οποίο ήταν ειδικά αφιερωμένη στη συζήτηση των εθνικών συλλογή των περιπτώσεων. Όλοι οι εταίροι και οι καθηγητές είχαν μια σύντομη παρουσίαση του ρόλου τους στο έργο (κατά τη διάρκεια αυτών των συναντήσεων κάθε χώρας εταίρου που εμπλέκονται μέλη της ομάδας έργου και των εκπαιδευτικών που έχουν εμπλακεί στην ανάπτυξη των μελετών περιπτώσεων και με την προϋπόθεση να κάνουν μια εισήγηση για τις καταστάσεις σχολικού εκφοβισμού που συλλέγουν).

Κάθε εταίρος ξεκίνησε με μια σύντομη παρουσίαση της κάθε μελέτης περίπτωσης και υπογράμμισε τις παρατηρήσεις που έλαβε. Στο τέλος της παρουσίασης, κάποια στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των παρατηρήσεων που λήφθηκαν για τις εθνικές περιπτώσιολογικές μελέτες και ο αριθμός των σχολίων που γίνονταν από τους εκπαιδευτικούς και σε άλλες μελέτες περιπτώσεων που δόθηκαν.

Όλοι οι εταίροι που συμμετείχαν εκτίμησαν αυτό το έργο και συμμετείχαν στην αντιμετώπιση αυτού του πολύ σοβαρού προβλήματος. Ανέφεραν τη σημασία της συζήτησης των σχολίων που παράγονται από τους καθηγητές και την ανταλλαγή εμπειριών, ιδεών. Οι εταίροι ήταν πολύ πρόθυμοι να συμμετάσχουν, να μοιράζονται ιδέες και να γνωρίζουν πράγματα και κοινά με τους συναδέλφους. Θα ήταν καλό να βρεθούν ομοιότητες μεταξύ περιπτώσιολογικών μελετών και σχόλια από διάφορες χώρες και ότι διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα προσφέρουν διαφορετικές λύσεις για τα ίδια προβλήματα.

Ορισμένοι εταίροι εκτίμησαν την ευκαιρία να εργαστούν σε αυτά τα είδη των έργων που μπορεί να επιφέρουν αλλαγές στην εκπαίδευση σε όλο τον κόσμο σχετικά με τα φαινόμενα εκφοβισμού.

1. Σχόλια

Πολλές μελέτες αναφέρονται στην περίπτωση της παρενόχλησης στον κυβερνοχώρο, αλλά γνωρίζουμε ότι η ευθύνη του σχολείου σε τέτοιες περιπτώσεις είναι ένα θέμα για συζήτηση, γιατί όπως όλοι γνωρίζουμε ο κυβερνο-εκφοβισμός λαμβάνει χώρα συνήθως έξω από τις εγκαταστάσεις του σχολείου.

Όσον αφορά την αναφορά που γίνεται από τον δάσκαλο για την ευθύνη - ή όχι - των σχολείων σε περιπτώσεις εκφοβισμού στον κυβερνοχώρο, η αγγλική πλευρά είπε ότι τα σχολεία πράγματι ευθύνονται σε περίπτωση εκφοβισμού στον κυβερνοχώρο, ανεξάρτητα εάν το συμβάν λαμβάνει χώρα έξω από τα γραφεία του σχολείου. Έτσι, συνιστάται ότι οι σχολικές περιοχές περιλαμβάνουν στρατηγικές πρόληψης και εκπαίδευσης σε ασφαλή σχολεία για την αντιμετώπιση της παρενόχλησης στον κυβερνοχώρο και των σχετικών κινδύνων σε απευθείας σύνδεση και ότι οι δραστηριότητες προγραμματισμού στη συμμετοχή των εργαζομένων στο σχολείο, η επιβολή του νόμου, οι οργανώσεις της κοινότητας, οι γονείς, και οι σπουδαστές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τροποποίηση του καταστατικού των σχολείων.

Ορισμένες χώρες αναφέρουν ότι η οικονομική κρίση πλήττει όλες τις κοινωνικές δομές. Η ανεργία, η μείωση

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

των μισθών, η φτώχεια, μεταξύ άλλων, έχουν δημιουργήσει ένα εκρηκτικό μείγμα στην κοινωνία και οι μαθητές δεν θα μπορούσαν φυσικά να μείνουν ανεπηρέαστοι.

Ένα άλλο στοιχείο: το μεγαλύτερο μέρος των παιδιών που φοβούνται προέρχονται από προβληματικές οικογένειες, διαζευγμένοι γονείς, κλπ., γεγονός που δείχνει τη σημασία της επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας.

Η έλλειψη ενός συμβούλου σε κάθε σχολείο είναι ένα πρόβλημα όσον αφορά τον σχολικό εκφοβισμό. Η μεγάλη διαφορά είναι ότι, για παράδειγμα, στα ελληνικά σχολεία, δεν υπάρχει μόνιμη θέση για τους συμβούλους σε αντίθεση με ό, τι συμβαίνει με τις άλλες χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα (εκτός από την Ιταλία). Ένας σύμβουλος παίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά την πρόληψη και - αν αυτό δεν είναι δυνατό - την έγκαιρη αντιμετώπιση του περιστατικού του εκφοβισμού. Έτσι, στις περισσότερες των περιπτώσεων στην Ελλάδα και την Ιταλία, η διαχείριση μιας δύσκολης κατάστασης γίνεται από το διευθυντή του σχολείου ή των δασκάλων και αυτό μερικές φορές μπορεί να επιδεινώσει το πρόβλημα. Πράγματι, ο διευθυντής του σχολείου είναι υπεύθυνος για το χειρισμό της κατάστασης και την επιβολή - ή όχι - των κυρώσεων, αλλά ένας εμπειρογνώμονας στον τομέα του σχολικού εκφοβισμού μπορεί να δράσει προληπτικά σε συνεργασία με τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να βοηθήσει τους μαθητές να συμπεριφέρονται πιο σωστά.

Ένα άλλο θέμα που συζητήθηκε στην εικονική συνάντηση ήταν ότι οι εθνοτικές-πολιτισμικές διαφορές ως πιθανός παράγοντας για την αύξηση των περιστατικών εκφοβισμού στα ελληνικά σχολεία τα τελευταία χρόνια. Σε τέτοιες σοβαρές περιπτώσεις, η παρέμβαση της αστυνομίας και έπειτα, της δικαιοσύνης, είναι αναγκαία, διότι η ατιμωρησία των θυτών μερικές φορές παράγει περισσότερη βία και επίσης η έλλειψη των πολιτικών κατά του εκφοβισμού δίνει τη θέση του στις παράνομες πράξεις.

Πιθανά θέματα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι τα εξής:

- Η σχέση παιδιού στην οικογένεια και σχολείου:

- ο Υπερπροστατευτικοί γονείς

- ο Παθητική στάση των γονέων

- ο Η επιλεκτική επικοινωνία με το παιδί

- ο Οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια με κάθε γονέα

- ο Το παραμελημένο παιδί

- ο Όταν χρήζει βοήθειας

- ο Το γονεϊκό πρότυπο

- ο Η παρέμβαση του σχολείου- της οικογένειας- ψυχιάτρου σε κάθε τομέα εξειδίκευσης

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ο Η βελτιστοποίηση της σχέσης μεταξύ του δασκάλου και του μαθητή

- Η Επικοινωνία με το παιδί:

ο Άρση των εμποδίων επικοινωνίας

ο Η δυναμική της επικοινωνίας

ο Η θετική ανατροφοδότηση

ο Η ενεργητική ακρόαση

- Η επίδειξη εμπιστοσύνης:

ο Η ανάπτυξη της ικανότητας λήψης αποφάσεων

ο Τα εμπόδια στη λήψη αποφάσεων

ο Έλλειψη αυτογνωσίας, προσωπικών ανασφαλειών

ο Μη αποδοχή αρνητικών συνεπειών των αποφάσεών τους.

- Βήματα στη λήψη μιας απόφασης:

ο Να υπάρχει μια σαφής υπόθεση

ο Να εκφράζουν τις υφιστάμενες δυνατότητες

ο Να υπολογίζουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα

ο Να μιλούν για το παρελθόν

ο Η προβολή στο μέλλον [αν είναι δυνατόν]

ο Να επιλέγουν μια συμφέρουσα επιλογή

ο Να υποστηρίζουν την επιλογή τους με όλες τις συνέπειες

- Δημιουργία σαφούς εικόνας του εαυτού τους - ο ρόλος των γονέων:

ο Η σωματική, ψυχολογική και κοινωνική εικόνα

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- ο Η κοινωνικότητά τους
- ο Η παρατήρηση της προσωπικότητάς τους
- ο Να βλέπουν τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους (γονείς, τους φίλους, τους συναδέλφους)
- ο Η γνώση / αυτογνωσία μέσα από ψυχολογικά τεστ (προσωπικότητα, την ιδιοσυγκρασία, επαγγελματικών συμφερόντων, ατομικές αξίες, γνωστικές ικανότητες, ευφυΐα, τη μνήμη, τη φαντασία)
- ο Η συνεργασία με σύμβουλο
- ο Η ψυχο-παιδαγωγική βοήθεια
- ο Ο ρόλος του συμβούλου / ψυχιάτρου στην οικογένεια
- Γνωρίζοντας τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του προεφηβου και του έφηβου
- ο Η ανάγκη για ανεξαρτησία, αλλαγή νοοτροπίας, ενάντια στις προκαταλήψεις των ενηλίκων
- ο Η ανάγκη για στοργή
- ο Η ανάγκη για αποδοχή σε μια ομάδα συνομηλίκων
- ο Η εξέγερση εναντίον στους ενήλικες
- ο Οι διαφορές μεταξύ των δύο φύλων
- ο Η ανάπτυξη της φαντασίας / αυτοεκτίμησης
- ο Ο σχηματισμός ενός μοναδικού στυλ μάθησης
- ο Ο σχεδιασμός του χρόνου για μελέτη
- ο Οι μεγάλοι πειρασμοί: το κάπνισμα, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά
- Η επίλυση των συγκρούσεων με το παιδί - εκπαίδευση μέσα από μη βίαιες μεθόδους:
- ο Υπό ποιες συνθήκες γίνεται η εμφάνιση των συγκρούσεων μεταξύ γονέων και παιδιών
- ο Με ποιους τρόπους πρέπει να μιλάμε για τη σύγκρουση
- ο Πώς να επιλύσουμε τις συγκρούσεις

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ο Ο ρόλος του σχολείου και της οικογένειας με τον ψυχίατρο αλληλοσυμπληρώνονται

ο Τα δικαιώματα των παιδιών - ο σεβασμός τους στην οικογένεια.

- Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εκπαιδεύονται προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν δύσκολες καταστάσεις

- Η πιο χρήσιμη κατάρτιση των εκπαιδευτικών θα βασίζεται στις εμπειρίες των άλλων συναδέλφων σε άλλα σχολεία, προκειμένου να συγκρίνουν τις στρατηγικές και να βρουν τις πιο αποτελεσματικές θεραπείες.

- Να κάνουν τους μαθητές να δουν ότι η βία δεν θα οδηγήσει πουθενά και ότι θα πρέπει να συζητήσουν με τους καθηγητές αν έχουν προβλήματα

- Συζητήσεις, εναλλακτική συζήτηση με τους μαθητές. Η ενθάρρυνση ώστε να μιλήσει σε εκπαιδευτικούς ή ειδικούς στο σχολείο αν αντιμετωπίζουν εκφοβισμό.

- Να γίνονται συνεδρίες με τους μαθητές ώστε να επιτύχουν την ευαισθητοποίησή τους για τη σωστή χρήση των κοινωνικών δικτύων, οι κανόνες χρήσης, οι κίνδυνοι, και να εξετάσει τα θέματα αυτά.

- Όσον αφορά τις εξωσχολικές δραστηριότητες με τους μαθητές - Δυστυχώς, αυτό το είδος των δραστηριοτήτων που είναι αρκετά δύσκολο να πραγματοποιηθεί σε άκαμπτα εκπαιδευτικά συστήματα που είναι μεγάλος αριθμός στο πρόγραμμα σπουδών και τις εξετάσεις.

Η γραφειοκρατία είναι επίσης ένα απογοητευτικό γεγονός που το καθιστά την υλοποίηση των εν λόγω δράσεων, ακόμη πιο δύσκολο. Αλλά θα πρέπει να προσπαθεί να βρίσκει.

- Η Διαμεσολάβηση είναι μια καλή λύση

- Η ύπαρξη δασκάλων στα διαλείμματα στο σχολείο.

- Η δημιουργία ενδιαφέροντος, μέσω πολιτιστικών δραστηριοτήτων που μπορούν να εμπλέξουν τους μαθητές

- Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ δασκάλων και μαθητών και να οργανώσουν ένα "πρωτόκολλο", έτσι ώστε κάθε μαθητής μπορούν να αναφέρουν περιστατικά χωρίς φόβο

- Κατάρτιση των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση των κοινωνικών δικτύων και τους κινδύνους που εμπεριέχουν

- Ενημέρωση και εκπαίδευση στις οικογένειες για το ίδιο θέμα.

- Σύλλογος γονέων του σχολείου

- Πολύ καλή συνεργασία μεταξύ του προσωπικού του σχολείου και των γονέων.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Οι γονείς πρέπει να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στα παιδιά τους
- Συνεργασία μεταξύ της οικογένειας και του σχολείου σε μια μακροπρόθεσμη και σταθερή βάση θεωρείται απαραίτητη σε τέτοιες περιπτώσεις.
- Τόσο οι καθηγητές όσο και οι γονείς έχουν να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα, επειδή είναι υπεύθυνοι για την ευημερία των εφήβων μας.
- Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη το οικογενειακό υπόβαθρο των σχέσεων, και η στάση του γονέα που ενισχύει και διαιωνίζει αυτές τις συμπεριφορές. Είναι απαραίτητο να αξιολογήσει και να προσδιορίσει το πρόβλημα αντί να βλέπουν μόνο μέρος του για να εξηγήσει. Σε αντίθετη περίπτωση θα υπάρξει μια προσωρινή λύση, η οποία ενισχύει τη βία και την κακή συμπεριφορά.
- Κυρώσεις είναι καλές μόνο αν συνδυάζονται με θετικά κίνητρα για την αλλαγή της συμπεριφοράς και συζητήσεις με επαγγελματίες ψυχολόγους και παιδαγωγούς και εμπειρογνώμονες
- Η σημασία της ύπαρξης συμβούλων στα σχολεία
- Η συμμετοχή των μαθητών σε δραστηριότητες σε ένα πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής στήριξης για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις συνέπειες της βίαιης συμπεριφοράς. Αυτό θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν την έννοια των κανόνων και τα όρια που πρέπει να είναι μέλος ενός συνόλου, όπως το σχολείο.
- Υπάρχει προφανής ζήτηση, δεν έχουν όλα τα σχολεία έστελεχωθεί με ειδικούς εμπειρογνώμονες, όπως ψυχολόγους ή άλλων υπηρεσιών παροχής συμβουλών, για να βοηθήσουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης του φαινομένου και να εκπαιδεύσουν τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να αντιμετωπίσουν τόσο αποτελεσματικά τέτοιες καταστάσεις.
- Η συμμετοχή της αστυνομίας θα έχει επιπτώσεις στους εκπαιδευτικούς

Όσον αφορά τις κυρώσεις που συνδυάζει και τις πειθαρχικές κυρώσεις των εκπαιδευτικών θεωρείται από πολλούς εταίρους ως ο καλύτερος τρόπος για την επίλυση των συγκρούσεων, για παράδειγμα, όταν τα κορίτσια εκφοβίζονται από τα αγόρια στην τάξη.

Ορισμένοι εταίροι υποστηρίζουν για ισχυρές πειθαρχικές κυρώσεις κατά του θυτών, όπου αντί για τα σχολεία μας βασίζονται περισσότερο στις εκπαιδευτικές κυρώσεις.

Για παράδειγμα, στην περίπτωση προσβλητικών καταστάσεων: Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι καταστάσεις αυτές είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσουν σε ένα προσωρινό αποκλεισμό, ή ακόμη και σε οριστικό ηγέτη.

Από την άλλη πλευρά, πολλοί εταίροι διαπιστώνουν ότι η αντίδραση των βελγικών σχολείων πολύ συχνά αποτελείται μόνο στη λήψη ποινής (το χειρότερο είναι ο αποκλεισμός), ενώ μια δουλειά σε βάθος με όλους τους φορείς είναι απαραίτητη για να λύσει το πρόβλημα σε βάθος χρόνου.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Ένα πειθαρχικό μέτρο, όπως η απέλαση, για παράδειγμα, θα μπορούσε να τεθεί σε εφαρμογή, διότι η σωματική βία είναι απαράδεκτη: Θα πρέπει να είναι ανάλογες με τη σοβαρότητα της υπόθεσης, ο βαθμός εμπλοκής και το υπόβαθρο του κάθε ατόμου. Η τιμωρία δεν είναι αποτελεσματική μόνο εάν συνοδεύεται από μια συζήτηση με κάθε άτομο ξεχωριστά για τα αίτια που οδήγησαν στο συμβάν, καθώς και για τους τρόπους αποφυγής τους. Σε γενικές γραμμές, θα πρέπει να υπάρχει μια προσπάθεια έτσι ώστε οι μαθητές να καταλαβαίνουν ότι τέτοια γεγονότα και η συμπεριφορά αυτή είναι κοινωνικά κατακριτέα. Πολλοί εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι δεν μπορούμε να στιγματίσουμε τη νεότερη γενιά μας από την αρχή της ζωής τους ως εγκληματίες: Αν έκαναν κάτι λάθος πρέπει να τους εξηγήσουμε τις συνέπειες των πράξεών τους, ο αντίκτυπος μιας τέτοιας συμπεριφοράς σε όλη την κοινότητα και πώς θα πρέπει να ενεργήσει κατά τη διάρκεια του ίδιου γεγονότος. Θα πρέπει να αποφευχθεί κάθε κακή συμπεριφορά αν συμβεί δεν καταδικάζουν τη τιμωρούν τα παιδιά, αλλά βοηθώντας τους να είναι καλύτεροι άνθρωποι και να τους δώσει τη δυνατότητα στην ανάκαμψη. Επίσης, πολλοί εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι η διοίκηση του σχολείου δεν πρέπει να παρεμβαίνει για να υπενθυμίσει στους μαθητές για την εξουσία και τους κανόνες του σχολείου.

Προτείνονται και άλλα μέτρα πειθαρχικά, οργανωτικά ή άλλου τύπου. Όπως:

- Ο νταής να ακολουθείται από έναν σύμβουλο στην επιστροφή του από τον αποκλεισμό ("συνάντηση επανένταξης» με την υπόσχεση να μην επαναλάβει τέτοιες πράξεις), για μια δοκιμαστική περίοδο.
- Αλλαγή καθισμάτων στην τάξη ή αλλαγή των μαθητών.
- Αύξηση της εποπτείας του νταή, μέσω ενός φορητού υπολογιστή ("κάρτα έκθεσης"), το οποίο θα αναθεωρείται καθημερινά από τον εκπαιδευτικό.
- Πρόσκληση στους γονείς να τους ενημερώσει για το πρόβλημα και να διατηρήσει την επαφή μέχρι η συμπεριφορά του παιδιού τους να είναι και πάλι ικανοποιητική.

Από την άποψη των παιδαγωγικών κυρώσεων:

- Διαμεσολάβηση μεταξύ των μερών και την υπογραφή μιας "συμφωνίας κυρίων" θεωρείται ως μια θετική προσέγγιση για την επίλυση της σύγκρουσης. "Η επικοινωνία είναι το κλειδί".
- Οι εταίροι απολαμβάνουν τον τρόπο που προτείνουν τα βέλγικα σχολεία: να έχουμε ένα διάλογο με τους πρωταγωνιστές (τα θύματα, τους παραβάτες, οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί ...), στη συνέχεια να βρουν μαζί τους μια λύση στη σύγκρουση και τα μέτρα πρόληψης που πρέπει να αναπτυχθούν στο σχολείο.
- Στη Ρουμανία, για παράδειγμα, η ψυχοκοινωνική σύμβουλος του σχολείου κάνει τη μεσολάβηση.
- Ομοίως, για παράδειγμα, προτείνεται να παρακολουθεί τα δύο μέρη μέσα από "επιτηρούμενη συνάντηση" για να τους δώσει την ευκαιρία να ακούσουν την άποψη του άλλου, να καταλάβουν καλύτερα, να αποδεικνύουν την εμπάθεια. Και οι δύο παράγοντες είναι θύματα και πρέπει να παρακολουθούνται.
- Η αποκατάσταση της βλάβης, «αποκαταστατικής δικαιοσύνης», έχει επίσης προταθεί. Στην περίπτωση των υπέρβαρων θυμάτων εκφοβισμού από συμμαθητή σε συμμαθητή, το Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, ο φοιτητής, ο οποίος έχει υιοθετήσει μια ανάρμοστη συμπεριφορά προς τον ευάλωτο φοιτητή θα μπορούσε να

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

τιμωρηθεί με ένα είδος κυρώσεων, να πάει για μια εβδομάδα να βοηθήσει μαθητές που έχουν ειδικές ανάγκες.

Η λύση "σχολείου πολίτη" που αφορά τους μαθητές στην επίλυση του προβλήματος θεωρείται ως μια σωστή απάντηση:

- Επιτρέπει την επίλυση του προβλήματος βήμα προς βήμα, με υπομονή.
- Δεν υπάρχει στιγματισμός του νταή. Αντ' αυτού, δίνεται η ευκαιρία να καταλάβει τα λάθη του και να υιοθετήσει νέες συμπεριφορές.
- Ο διευθυντής ακολουθεί τη λύση σε όλη τη διαδικασία.
- Τέλος, επιτρέποντας στους φοιτητές να συμμετέχουν στο «συμβούλιο της ιδιότητας του πολίτη» καθιστά μεγαλύτερη επίγνωση των ευθυνών τους στους άλλους.

Οι εταίροι αναφέρουν παρόμοιες λύσεις στις χώρες τους:

- Για παράδειγμα, η «αστική κοινωνία» στη Βουλγαρία, εκ των οποίων οι περισσότεροι μαθητές είναι μέλη και ο οποίος λειτουργεί με σαφώς καθορισμένους κανόνες και ευθύνες.
- Το "Φοιτητικό συμβούλιο" ή "αντι-εκφοβισμού ομάδα" στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου υπάρχει επίσης για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες για την ένταξη («μαθητές με» ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες »), ένα σύστημα" φιλίας "(με άλλο μαθητή), ένας μαθητής της εμπιστοσύνης, με τους οποίους μπορούν να μιλήσουν και σε ποιον μπορούν να εμπιστευτούν λίγους μήνες από την άφιξή τους.

Σε γενικές γραμμές, οι εταίροι τονίζουν την ανάγκη για την ανάπτυξη προληπτικών μέτρων και την κατάρτισή τους που αποσκοπούν στις παιδαγωγικές ομάδες, καθώς και τους μαθητές και τους γονείς. Τα σχολεία αισθάνονται την ανάγκη να αναπτυχθούν στρατηγικές πρόληψης (ενημερωτική εκστρατεία, διαλέξεις, εργαστήρια, δράσεις όπως το "Childline" στη Λιθουανία ...) για όλους τους πρωταγωνιστές του σχολείου (μαθητές, γονείς, δασκάλους).

Υπάρχουν πράγματι στις περισσότερες χώρες νόμοι που διέπουν τη χρήση του διαδικτύου (φωτογραφία, ήχος, βίντεο ...). Στη Ρουμανία, για παράδειγμα, η μαγνητοσκοπήηση ενός δασκάλου χωρίς τη συγκατάθεσή τους μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο στην αποβολή από το σχολείο, αλλά και σε νομικές διαδικασίες. Όσον αφορά την ανάλυση των βουλγαρικών περιπτώσεων μελετών τονίζουν τη σημασία που έχει στη σχολική ζωή οι εξωσχολικές δραστηριότητες γιατί βοηθούν τους μαθητές και τη γενική ατμόσφαιρα στα σχολεία. Αυτές οι δραστηριότητες βοηθούν τους μαθητές να γνωριστούν μεταξύ τους, να δουν σε τι είναι καλοί, τονίζουν τις θετικές πτυχές, και όλοι, αργά ή γρήγορα, θα εντοπίσουν την κλίση τους και θα το εκτιμήσουν. Διότι, στην πραγματικότητα, αυτοί που φοβερίζουν ψάχνουν για την εκτίμηση και την προσοχή.

Συζητώντας την περίπτωση της Ρουμανίας η μόνη διαφορά που μπορεί να αναφερθεί είναι η συμμετοχή της αστυνομίας. Στο βουλγαρικό σχολείο στις εξωσχολικές δραστηριότητες του σχολείου κάλεσε την αστυνομία για να συζητήσουν με τα παιδιά για θέματα εκφοβισμού και βίας, παρέχοντας παραδείγματα από πραγματικές καταστάσεις. Έτσι, αυτό θα μπορούσε να είναι μια στρατηγική για τη συμμετοχή της αστυνομίας στα σχολεία.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Στην πραγματικότητα η Αστυνομία θα πρέπει να έχει μια μόνιμη εμπλοκή στη σχολική δραστηριότητα, την παρακολούθηση των πιθανών περιπτώσεων και τη συμμετοχή περιοδικά ή οποτεδήποτε προκύπτει πρόβλημα όσον αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας στο σχολείο.

Εάν ένας αστυνομικός μπαίνει στην τάξη και εξηγεί ότι αν δεν τηρούνται οι κανόνες και οι νόμοι, μαζί με κατάλογο των παραδειγμάτων των ποινών, οι επιπτώσεις από την μη τήρηση των κανόνων αυτών, αυτό θα παίξει σημαντικό ρόλο στη συμπεριφορά των μαθητών.

Η Αστυνομία είναι μια μεγάλη βοήθεια σε αυτό το εύρος. Αυτή τη στιγμή ο ρόλος της δεν είναι να τιμωρήσει, αλλά να συμβουλευτεί και να βοηθήσει το σχολείο. Οι Αξιωματικοί δεν είναι μόνο για τα μαθήματα, προκειμένου να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις τους, αλλά και όταν υπάρχει ανάγκη για συμβουλές σχετικά με την επίλυση των ζητημάτων σχετικά με τον εκφοβισμό. Η διαβούλευση με τους γονείς τόσο του θύτη και του θύματος, η ενημέρωση σχετικά με τις ευκαιρίες και τις ευθύνες είναι πολύτιμη βοήθεια. Εάν είναι απαραίτητο να επισκέπτονται οικογένειες με εκπρόσωπο του σχολείου, η παρακολούθηση των παιδιών που συμπεριφέρονται αρνητικά, οργανώνουν διάφορες δραστηριότητες έξω από το σχολείο.

Σε γενικές γραμμές, στο Ηνωμένο Βασίλειο η αστυνομία συμμετέχει μόνο ως τελευταία λύση, εκτός εάν το περιστατικό είναι πολύ σοβαρό και ίσως περιλαμβάνει σωματική βία ή χρήση όπλων. Αυτή η διακύμανση σε όλη την Ευρώπη θα πρέπει να εξαλειφθεί, ενώ υπάρχει η άποψη ότι αν οι νέοι άνθρωποι πιστεύουν ότι είναι μια χαρά να φοβερίζει, θα συνεχίσουν και μέσα στην ενήλικη ζωή. Η δράση σε σχολική ηλικία είναι πολύ σημαντική, γιατί ο εκφοβισμός ή το θύμα εκφοβισμού μπορεί να διαμορφώσει το πρόσωπο που θα γίνει αργότερα στη ζωή του.

Μια άλλη θετική πρόταση από τη διακρατική συζήτηση ήταν η χρήση των διαφημιστικών εκστρατειών ευαισθητοποίησης στα σχολεία. Θα ήταν ενδιαφέρον να διερευνήσουν τρόπους με τους οποίους η διαφημιστική εκστρατεία θα μπορούσε να έχει μια ευρωπαϊκή γεύση με κοινά στοιχεία να τρέχει μέσα από τα διάφορα εθνικά σχολικά συστήματα.

Υπήρξε μια παγκόσμια ανησυχία για την αύξηση του εκφοβισμού στον κυβερνοχώρο στον οποίο είμαστε όλοι μάρτυρες. Προτάσεις όπως ότι οι γονείς θα πρέπει να διδάσκονται πώς να χρησιμοποιούν την τεχνολογία, έτσι ώστε να μπορούν να παρακολουθούν τα παιδιά τους στο σπίτι τους. Έχοντας αυτό στο μυαλό η ιδέα του Ηνωμένου Βασιλείου για την ημέρα ενός ετήσιου «Safer Internet» μπορεί να αξίζει τον κόπο να γίνει ανάληψη σε όλη την Ευρώπη. Το Cyber bullying είναι σίγουρα ένα σημαντικό ζήτημα που πρέπει να κατέχει εξέχουσα θέση στην προγραμματισμένη ευρωπαϊκή έκθεση.

Υπάρχουν προληπτικές ντισκοτέκ για 1-4 και 5-8 φοιτητές κάθε μήνα στο σχολείο. Δεν υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για να χορέψουν τα παιδιά αυτής της ηλικίας στην πόλη, ως εκ τούτου αυτές οι ντισκοτέκ είναι πολύ συμπαθής και δημοφιλής όχι μόνο μεταξύ των μαθητών από το σχολείο μας αλλά από όλα τα σχολεία της γειτονιάς. Αυτές οι ντισκοτέκ έχουν πάντα ένα θέμα, τίτλο, ρούχα και μουσική. Οι φοιτητές, οι οποίοι δεν ακολουθούν αυτές τις απαιτήσεις, πρέπει να κάνουν αξεσουάρ για τον εαυτό τους κατά την άφιξη τους με το υλικό που έχει δοθεί. Κατά τα παιδιά στην ντισκοτέκ παίζουν αστεία παιχνίδια, επιλέγουν το καλύτερο σχέδιο που καταρτίζεται από τους μαθητές. Οι μαθητές που παραβιάζουν τους κανόνες δεν επιτρέπονται. Υπάρχει πειθαρχία, και ανήκουν στην ομάδα των προβλημάτων που έχουν λυθεί σε αυτές τις ντισκοτέκ. Αυτό σημαίνει πρόληψη που ξεκίνησε από τους ίδιους τους φοιτητές και λόγω των ενθουσιωδών εκπαιδευτικών

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

έχει γίνει ένα από τα πιο ενδιαφέροντα. Το πιο ενδιαφέρον για το θέμα αυτό, είναι ότι τα παιδιά που έχουν προβλήματα συμπεριφοράς είναι αυτά που τους κινητοποιεί αυτό.

Μια άλλη λύση θα μπορούσε να επιβάλλει κυρώσεις στους γονείς των παιδιών που παραβιάζουν τους κανόνες τακτικά.

Στη Βουλγαρία υπάρχει σχολή γονέων με επικεφαλής τον ψυχολόγο, αλλά που δεν έχει αρκετή επισκεψιμότητα. Οι Βούλγαροι δεν φαίνεται να έχουν τους απαραίτητους μηχανισμούς για να κάνουν τους γονείς να έρχονται σε τέτοια σχολεία και ο ψυχολόγος θεωρείται περιττός και άχρηστος. Στην Ιταλία, αυτή η δυνατότητα δεν υπάρχει. Δεν υπάρχουν σχολεία για τους γονείς.

Τα σημεία της ομάδας της Λιθουανίας από τις εικονικές συνεδριάσεις και συζητήσεις των εταίρων είναι ότι πρέπει να αποφευχθεί το πρωτόκολλο του εκφοβισμού (που επίσης χρησιμοποιείται στην πλειονότητα των σχολείων της Λιθουανίας), απλά το πρόβλημα είναι ότι οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει. Μετά την παρουσίαση περιπτωσιολογικών μελετών, καθώς κατά την πρώτη εικονική συνάντηση, τονίστηκε, ότι το πρόβλημα είναι ότι οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν και συνήθως αντιδρούν όταν ο πρόβλημα είναι πολύ μεγάλο: είναι προσανατολισμένες στην παρέμβαση και όχι στην πρόληψη. Η πιο συνηθισμένη είναι η μεσολάβηση, για να μετακινήσετε τον εκφοβισμό των φοιτητών ή το θύμα με το σύμβουλο, ή να προσπαθήσουμε να αναπτύξουμε την αποκατάσταση με εκπαιδευτικά μέτρα.

Σε ορισμένες χώρες, όπως στην Ιταλία, τα σχολεία δεν έχουν εθνικό πρωτόκολλο για τον εκφοβισμό. Εντός της Ομοσπονδίας Wallonie-Bruxelles, δεν υπάρχει πρωτόκολλο για την επίλυση καταστάσεων παρενόχλησης μεταξύ μαθητών, εκτός από μια πρόσφατη εγκύκλιο (Μάιο 2012) σχετικά με την κύρωση και το περιεχόμενο των κανόνων και των κανονισμών. Ως εκ τούτου, πολλές πρωτοβουλίες έχουν αναπτυχθεί στα σχολεία

.

Στα ισπανικά σχόλια μάθαμε ότι ο άμεσος εκφοβισμός είναι λιγότερο συχνός σήμερα στα ισπανικά σχολεία, επειδή υπάρχει μια επιτροπή του Coexistentia, ένα μόνιμο σώμα που ελέγχει και αποτρέπει τις συγκρούσεις, στόχος του οποίου είναι να επανεκπαιδεύσει το δράστη και να αντιμετωπιστεί η επίθεση ως μέρος του εκπαιδευτικού έργου.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η υποστήριξη των συστημάτων Ποιμαντικής (αρχηγοί του έτους, Ποιμαντικός Διευθυντής και Επικεφαλής βοηθός υπεύθυνος για τη διασφάλιση της) έχει ως αποστολή να εντοπίσει το πρόβλημα και να ασχοληθεί με το θέμα αμέσως. Στην Ιταλία, η θρησκευτική κοινότητα δεν θεωρείται αξιόπιστη από τις οικογένειες και μερικές οικογένειες πηγαίνουν στην εκκλησία. Υπάρχει μια αυξανόμενη απώλεια της θρησκευτικής συνείδησης και ανάγκης.

Μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι τα θύματα δεν είναι πάντα οι πιο αδύναμοι ή αυτοί με οποιοδήποτε είδος διαφοροποίησης. Την ίδια στιγμή, οι τραμπούκοι δεν είναι πάντα ζωντανό ή οι ζωντανές τους φοιτητές, αλλά θα μπορούσαν να είναι οι "καλοί" μαθητές, καθώς και η κάθε κατάσταση είναι μοναδική και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοια.

Συνολικά, οι εκπαιδευτικοί συμφώνησαν ότι η διακρατική συζήτηση αποδείχτηκε πολύ αποτελεσματική. Είπαν ότι ήταν πολύ σημαντικό το γεγονός ότι έβλεπαν μια εναλλακτική άποψη σχετικά με την αντιμετώπιση των περιστατικών εκφοβισμού. Ανέφεραν επίσης ότι η διακρατική συζήτηση τους έκανε να δουν από άλλη οπτική γωνία τα προηγούμενα φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού που είχαν αντιμετωπίσει. Με άλλα λόγια,

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

παραδέχτηκαν ότι στο παρελθόν ίσως είχαν υποτιμήσει ορισμένες ενδείξεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε βίαιες ενέργειες. Επιπλέον, όλοι είπαν ότι η παρουσία ενός ειδικού σε κάθε σχολικής μονάδας είναι αναγκαία και ότι η εφαρμογή μιας ξεκάθαρης και συγκεκριμένα αντι-εκφοβιστικής πολιτικής είναι πολύ σημαντική.

Τέλος, η διακρατική συζήτηση αποδείχθηκε ότι είναι ένα πολύ χρήσιμο και απαραίτητο εργαλείο. Η διακρατική ανταλλαγή απόψεων μας βοήθησε με διάφορους τρόπους: Πρώτα απ' όλα οι εταίροι ενημερώθηκαν σχετικά με τις άλλες μορφές και περιπτώσεις σχολικού εκφοβισμού. Δεύτερον, αυτοί ενημερώθηκαν για τις διαφορετικές προσεγγίσεις σε σχέση με την αντιμετώπιση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού και τρίτον, η συμμετοχή στο πρόγραμμα αύξησε την ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων στον τομέα του σχολικού εκφοβισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι φόβοι της σχολικής βίας απασχολούν πάντα εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές, καθώς αρχίζουν μια νέα σχολική χρονιά. Το γεγονός είναι, η βία και ο εκφοβισμός αποτελεί πραγματικότητα πολλών ευρωπαϊκών σχολείων. Ευτυχώς, αυτό συνήθως περιλαμβάνει μια μικρή ομάδα ανθρώπων που αγωνίζονται μεταξύ τους. Το πρόβλημα είναι ότι πρέπει να το αντιμετωπίσουμε όλοι μαζί, και να εργαστούμε όλοι μαζί για την επίλυση. Η κοινότητα, οι διαχειριστές, οι δάσκαλοι, οι γονείς και οι μαθητές πρέπει να μαζευτούν και να κάνουν τα σχολεία ασφαλή. Σε αντίθετη περίπτωση, η πρόληψη και η τιμωρία δεν θα είναι αποτελεσματική. Με το έργο "Δεν φοβάμαι" και την ανάλυση των μελετών περιπτώσεων, ιδίως ελπίζουμε να βοηθήσουμε τα σχολεία να βελτιώσουν τις πολιτικές και τις στρατηγικές τους όσον αφορά τον εκφοβισμό. Σήμερα τα σχολεία είναι να αντιδρούν σε κάθε περίπτωση, ενώ ο στόχος των μέτρων είναι να εξαλειφθεί το φαινόμενο από την εξέχουσα θέση του.

Οι προσπάθειες πρόληψης θα πρέπει να μειώσουν τελικά τους παράγοντες κινδύνου και την προώθηση των προστατευτικών παραγόντων σε πολλαπλά επίπεδα επιρροής, συμπεριλαμβανομένου του ατόμου, των σχέσεων, της κοινότητας, και τα κοινωνικά επίπεδα. Το συμπέρασμα από την ανάλυση των εθνικών περιπτώσιολογικών μελετών και διακρατικών συζητήσεων είναι ότι υπάρχει μια σοβαρή ανάγκη για ενιαία πολιτική των σχολείων και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε σχέση με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού. Η εμπειρία των ευρωπαίων συναδέλφων μας δείχνει ότι έχουν καθολική συμμετοχή, τα σχολικά προγράμματα πρόληψης έχουν βρεθεί ότι μειώνουν τα ποσοστά επιθετικότητας και βίαιης συμπεριφοράς ανάμεσα στους μαθητές. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να παρακολουθούν όλοι οι μαθητές σε ένα σχολείο ή ένα συγκεκριμένο βαθμό και εστίαση σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των συναισθηματικών όπως αυτογνωσίας, συναισθηματικού ελέγχου, της αυτοεκτίμησης, θετικών κοινωνικών δεξιοτήτων, την κοινωνική επίλυση προβλημάτων, την επίλυση συγκρούσεων, και την ομαδική εργασία. Πολλά από αυτά τα προγράμματα βοηθούν τα παιδιά να μάθουν τις κοινωνικές δεξιότητες με το να παρατηρούν και να αλληλεπιδρούν με τους άλλους. Ορισμένα προγράμματα περιλαμβάνουν διδακτική διδασκαλία, μοντελοποίηση, και ρόλους για την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, διδάσκουν μη βίαιες μεθόδους για την επίλυση των συγκρούσεων, καθώς και την ενίσχυση μη-βίαιων πεποιθήσεων μεταξύ των νέων. Επιπλέον, καλό θα ήταν ορισμένες παρεμβάσεις γονέων που βασίζονται στην οικογένεια και πρέπει να σχεδιαστούν για να βελτιώσουν τις σχέσεις της οικογένειας. Η πρόληψη θα πρέπει να βασίζεται στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών, βιωματικές μεθόδους διδασκαλίας που προωθούν χαρακτηριστικά όπως η ομαδική εργασία, η συνεργασία και έχουν ως στόχο την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του μαθητή και την κατανόηση. Είναι προφανές ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι με τις κυρώσεις έχουν αποτύχει σε γενικές γραμμές, και ως εκ τούτου θα πρέπει να ψάξουμε για εναλλακτικούς και πιο αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης προβληματικών συμπεριφορών των παιδιών.

Υπάρχουν αυξανόμενες ενδείξεις ότι αυτές οι παρεμβάσεις, ειδικά εκείνες που αρχίζουν νωρίς και που αναγνωρίζουν τους διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν μια οικογένεια, μπορεί να έχει σημαντικές,

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη μείωση της βίαιης συμπεριφοράς. Στρατηγικές σε επίπεδο Κοινότητας θα μπορούσε επίσης να είναι χρήσιμες. Στρατηγικές σε αυτό το επίπεδο εστίασης σχετικά με την τροποποίηση χαρακτηριστικών της κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων του σχολείου που είτε προάγουν ή αναστέλλουν τη βία. Τα σχολεία έχουν κάνει πολλές προσπάθειες για τη βελτίωση του γενικού περιβάλλοντος και τη μείωση των αρνητικών αποτελεσμάτων, όπως η βία. Σε αυτά περιλαμβάνονται η βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης της τάξης, η προώθηση της συνεργασίας από τεχνικές μάθησης, στελέχωση των πρακτικών, την παρακολούθηση και την εποπτεία των φοιτητών, καθώς και τη μείωση του εκφοβισμού με τη συμμετοχή των γονέων / κηδεμόνων. Τα σχολεία είναι ενταγμένα μέσα σε ένα μεγαλύτερο περιβάλλον της κοινότητας από την οποία επηρεάζονται. Ως εκ τούτου, ευρύτερες προσπάθειες για να αλλάξει το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον των κοινοτήτων μπορούν να επωφεληθούν επίσης τα σχολεία. Στρατηγικές για να αλλάξει το ευρύτερο περιβάλλον της κοινότητας περιλαμβάνουν την αύξηση της συμμετοχής της κοινότητας: επίσημη και ανεπίσημη επίβλεψη για τη νεολαία μέσω afterschool προγραμμάτων για μετά το σχολείο και ψυχαγωγικές ευκαιρίες, Μείωση της πρόσβασης των νέων στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά και τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης, της στέγασης και των ευκαιριών απασχόλησης σε φτωχές περιοχές.

Αυτή η εμπειρία ήταν πολύ χρήσιμη και ενδιαφέρουσα και τα αποτελέσματα του έργου έχουν στόχο τη δημιουργία ενός νέου νόμου στην Ευρώπη όσον αφορά τον εκφοβισμό, ένα φαινόμενο που είναι εξαιρετικά διαδεδομένο στην Ευρώπη. Οι εθνικές εκθέσεις και οι δημοσιεύσεις θα αναρτηθούν στην ιστοσελίδα μπορεί να είναι χρήσιμες για τα μέλη που συμμετέχουν, προκειμένου να βελτιώσουν τις στρατηγικές για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Οι εθνικές εκθέσεις που περιλαμβάνουν την ανάλυση των ευρωπαϊκών μελετών περιπτώσεων και την έκβαση της διακρατικής συζήτηση θα πρέπει να καθορίζουν τόσο την Εθνική Στρατηγική και την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Όπως είμαστε υπεύθυνοι για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής στρατηγικής, ελπίζουμε ότι όλοι οι εταίροι θα είναι έτοιμοι να συμβάλλουν.

Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού αρχίζει και τελειώνει στα σχολεία. Έχει βαθιές ρίζες οι οποίες είναι καταστροφικές για την κοινωνία επειδή αυτές οι συμπεριφορές έχουν την τάση να επαναλαμβάνονται μέσα στην οικογένεια, στο χώρο εργασίας κλπ. Δεν χρειάζεται να ξεκινήσουμε με την υπόθεση ότι ο εκφοβισμός είναι κάτι που είναι αδύνατο να πραγματοποιηθεί στις εγκαταστάσεις του σχολείου. Αντ' αυτού, θα πρέπει να το θεωρούν ως κάτι πολύ πιθανό να συμβεί, γι' αυτό είναι επιτακτική ανάγκη να αναπτυχθεί ένα λεπτομερές σχέδιο για την πρόληψη και την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου.

Η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ των μαθητών θα πρέπει να βελτιωθεί με τη χρήση ενός διαφορετικού μοντέλου διδασκαλίας. Νέες τάσεις στη διδασκαλία και τη μάθηση, όπως η συνεργατική μάθηση και η ανάθεση ενός έργου, θα μπορούσε να βοηθήσει για να αλλάξει την κατάσταση. Είναι γνωστό όμως ότι δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι οι καθηγητές για να το πράξουν και αυτό πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς.

Ο Cyber-εκφοβισμός εμφανίστηκε επίσης στη σχολική κοινότητα, με σοβαρές συνέπειες. Οι νέες τεχνολογίες τροποποιούν βαθιά τη λειτουργική σχέση και επικοινωνία μεταξύ των μαθητών, της εκπαιδευτικής ομάδας και της οικογένειας. Είναι σημαντικό ότι οι εκπαιδευτικές ομάδες έχουν επίγνωση αυτής της εξέλιξης και είναι εκπαιδευμένες να τις αντιμετωπίσουν καλύτερα. Το Σχολείο μπορεί να παίξει ένα μεγάλο ρόλο στη μείωση του αριθμού των κυβερνο-εκφοβισμού από περιστατικά μέσα από την ενεργό εκπαιδευτική εκστρατεία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την ενημέρωση των φοιτητών, κατά προτίμηση πριν ή ακόμα και μετά το συμβάν, σχετικά με την κατάλληλη συμπεριφορά στο διαδίκτυο και τη σωστή χρήση του.

Η ευθύνη πέφτει στους γονείς, καθώς θα πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα για τυχόν ανησυχητικά σημάδια στη συμπεριφορά των παιδιών τους. Δεν μπορούμε να είμαστε αδιάφοροι όταν ένας νεαρός μαθητής πονάει

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ένα άλλο παιδί που χρειάζεται και έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από την κοινωνία και να αποκατασταθεί. Οι δράστες έχουν επίσης το δικαίωμα να αντιμετωπίζονται επαρκώς, επειδή είναι παιδιά που προσπαθούν να μας επιστήσουν την προσοχή με ένα λάθος τρόπο και οι ενήλικες που χρειάζεται να ρυθμίσουν τα όρια και να τους δείξουν τη σωστή κατεύθυνση. Το σχολείο πρέπει να συμμετέχει σε αυτή τη διαδικασία. Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο άλλοι γονείς έχουν δείξει αξιοπιστία για τα παιδιά τους, αισθάνονται ήρεμοι για την εκπαίδευση και την ασφάλειά τους. Εάν δεν δίνουμε προσοχή σε αυτό που συμβαίνει, αν μείνουμε σιωπηλοί γι' αυτό και το καλύπτουμε, οι ένοχοι θα συνεχίσουν τις δράσεις τους προς τα θύματα.

Τέλος, μπορούμε να παρατηρήσουμε το θετικό αντίκτυπο του έργου όπου έδωσε την ευκαιρία στο διδακτικό προσωπικό να γνωρίσει το σημαντικό θέμα του σχολικού εκφοβισμού και τους τρόπους αντιμετώπισής του. Η Διακρατική συζήτηση για το θέμα ήταν ό, τι πιο ευεργετικό, αφού ο εκφοβισμός είναι ένα φαινόμενο που αφορά όλες τις ευρωπαϊκές χώρες και δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπιστεί από την ανταλλαγή εμπειριών και τη γνώση μας γι' αυτό. Μια προοδευτική συνεργασία και η δημιουργία μιας κοινής ευρωπαϊκής στρατηγικής μπορεί να εξαλείψει αυτό το φαινόμενο τόσο σήμερα όσο και στο μέλλον.

Χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες που προκύπτουν από τις μελέτες περιπτώσεων και από τις διακρατικές συζητήσεις τα συμπεράσματα είναι τα εξής:

- Ένας σαφής ορισμός του «εκφοβισμού», καθώς όλο το σχολείο πρέπει να εφαρμόζει στρατηγική αντι-εκφοβισμού και όλο το προσωπικό του σχολείου. Οι διευθυντές που σχολίασαν τις Μελέτες Περιπτώσεων ήταν αρκετά καθολικοί κατά την άποψή τους ότι τα σχολεία θα πρέπει να έχουν εγκρίνει πολιτικές και διαδικασίες και να έχουν καλά εκπαιδευμένο προσωπικό που να ασχολείται καθημερινά με τη λειτουργία της αντι-εκφοβιστικής πολιτικής. Αυτό εξασφαλίζει ότι τα περιστατικά αντιμετωπίζονται με επαγγελματισμό και συνέπεια.
- Τα σχολεία θα πρέπει να είναι ενεργητικά και ενεργά στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού π.χ. τον εντοπισμό των τομέων στους χώρους του σχολείου όπου η παρενόχληση μπορεί να συμβεί και να διασφαλιστεί ότι οι εν λόγω εκτάσεις παρακολουθούνται στενά κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων και γευμάτων, το τρένο των μαθητών κλπ.
- Η πρώιμη παρέμβαση δίνει την καλύτερη ευκαιρία για επιτυχία και την καλύτερη ευκαιρία για μια μακράς διάρκειας λύση
- Καλή κατάρτιση υποστήριξης για τους εκπαιδευτικούς και το προσωπικό για το πώς να εντοπίσουν «σημάδια» και να ανταποκριθούν σε περιστατικά εκφοβισμού αποτελούν ζωτική σημασία. Οι δάσκαλοι δεν πρέπει να φοβούνται να ζητήσουν βοήθεια για να ασχοληθούν με ένα πρόβλημα εκφοβισμού και τα κανάλια να είναι πάντα ανοιχτά για να παραπέμπουν τα θέματα προς τα πάνω
- Εκτός από την κατάρτιση με βάση το σχολείο ενηλίκων, κάποια μορφή κατευθυντήριων γραμμών για τους ίδιους τους φοιτητές απαιτείται επίσης, να τους καθοδηγήσει ώστε να γνωρίζουν τι είναι αποδεκτό και τι δεν είναι, πώς μπορούν να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι για τον εαυτό τους και να προστατεύσουν τον εαυτό τους από παρενόχληση στον κυβερνοχώρο.
- Εκπαίδευση για τους γονείς / κηδεμόνες είναι επίσης μια καλή ιδέα για να τους βοηθήσει να διακρίνουν τα συμπτώματα ενός παιδιού που είναι θύμα εκφοβισμού και κυρίως να κατανοήσουν πώς να προστατεύσουν τα παιδιά τους από την παρενόχληση στον κυβερνοχώρο
- Εξίσου σημαντική είναι η ανάγκη να έχουν καλές γραμμές επικοινωνίας που επιτρέπουν στους μαθητές και τους γονείς τους να αυξήσουν τις ανησυχίες τους και να τις αντιμετωπίσουν σοβαρά. Στο πλαίσιο αυτό έγινε κάποιος μορφής μαθητικό συμβούλιο στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου οι ίδιοι οι μαθητές είναι συχνά οι πρώτοι που θα αναγνωρίσουν το πρόβλημα
- Φαίνεται να υπάρχει μια διαφορά μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και ορισμένων από τους εταίρους μας

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

της ΕΕ, επειδή οι εκπαιδευτικοί στο Ηνωμένο Βασίλειο εξακολουθούν να έχουν έναν ποιμαντικό ρόλο και είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν και να υποστηρίξουν τους μαθητές έξω από τις κανονικές παραμέτρους της διδασκαλίας και της μάθησης και αναμένεται να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην καταπολέμηση της παρενόχλησης, ενώ αυτό δεν συμβαίνει πάντα στους άλλους

- Ομοίως, στο Ηνωμένο Βασίλειο, η αστυνομία είναι η έσχατη λύση, αλλά και πάλι αυτό δεν συμβαίνει αλλού
- «Αφήστε την τιμωρία ταιριάζει στο έγκλημα» και «η δικαιοσύνη πρέπει να επικρατεί» είναι δύο φράσεις που χρησιμοποιούνται συχνά στο Ηνωμένο Βασίλειο και τα οποία ισχύουν και σε καταστάσεις σχολικού εκφοβισμού. Είναι σημαντικό ότι τα σχολεία έχουν μια σειρά από αποτελεσματικές διαθέσιμες κυρώσεις και για οποιαδήποτε τιμωρία που επιβλήθηκε είναι ανάλογη με το περιστατικό. Είναι επίσης σημαντικό για τους μαθητές να γνωρίζουν τις πιθανές συνέπειες των πράξεών τους
- Δεν είναι όλες οι περιπτώσεις εκφοβισμού όπου θα πρέπει να επιλυθούν για την ικανοποίηση όλων των μερών, π.χ. το τι ικανοποιεί τους γονείς του ενός νταής δεν σημαίνει ότι ικανοποιεί τους γονείς του θύματος
- Η χρήση των εκπαιδευμένων συμβούλων μπορεί να έχει πολύ ευεργετική επίδραση μακροπρόθεσμα τόσο για τους θύτες όσο και τα θύματα τους. Όλοι οι ειδικοί μας προτείνουν την πρώτη παρέμβαση ως το κλειδί για τη διάλυση πιθανών σεναρίων εκφοβισμού
- Ο ρόλος των φορέων χάραξης πολιτικής και εκπαιδευτικών ποικίλλει από χώρα σε χώρα, αλλά οι διευθυντές θα πρέπει να έχουν εποπτικό ρόλο, θα πρέπει να ενημερώνονται, αλλά να μην συμμετέχουν άμεσα στα καθημερινά περιστατικά.

Όπως αποδεικνύεται από τις διάφορες εθνικές εκθέσεις, όλοι οι εταίροι του έργου έχουν υπογραμμίσει τα ακόλουθα κοινά θέματα και προτείνουν κάποιες λύσεις και βέλτιστες πρακτικές, τα οποία αναφέρονται εδώ κάτω.

Όλοι οι εταίροι έχουν υπογραμμίσει τις δυσκολίες που μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Η ανάλυση της υπόθεσης επεσήμανε την έλλειψη εκπαιδευμένου προσωπικού στα σχολεία που μπορεί να χειριστεί αποτελεσματικά τέτοιου είδους καταστάσεις.
- Δεν υπάρχει καμία αυστηρή τήρηση του νόμου στα σχολεία, όπως η απαγόρευση της χρήσης κινητών τηλεφώνων, η οποία θα ήταν πολύ χρήσιμη για την αντιμετώπιση της παρενόχλησης στον κυβερνοχώρο
- Υπάρχει μικρή ενεργή συνεργασία εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων, οι οικογένειες, τα σχολεία και τα ιδρύματα
- Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι το φαινόμενο σχολικού εκφοβισμού αρχίζει και τελειώνει στα σχολεία. Έχει βαθιές ρίζες οι οποίες είναι καταστροφικές για την κοινωνία επειδή αυτές οι συμπεριφορές έχουν την τάση να επαναλαμβάνονται μέσα στην οικογένεια, το χώρο εργασίας κλπ
- Το σχολείο παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί ως εκπαιδευτικοί παράγοντες, άμεσα υπεύθυνοι για την συμπεριφορά των μαθητών, όπου μαζί με τη διεύθυνση του σχολείου και τον υπεύθυνο των δημόσιων αρχών θα πρέπει να συμμετέχουν περισσότερο στην εξασφάλιση της ασφάλειας και της προστασίας στα σχολεία, αλλά και να επηρεάσει την ανάπτυξη της μη-βίαιης συμπεριφοράς μεταξύ των μαθητών.
- Δεν υπάρχει μια γενική πολιτική για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού και δεν υπάρχει καμία εκπαίδευση γι' αυτή στο σχολείο. Η πραγματική κατανόηση του συστήματος χρειάζεται μια προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Παρά τις πολλές μεγάλες πρωτοβουλίες, το πρόγραμμα πρόληψης εκφοβισμού έχει κάποιες δυσκολίες στο σχολείο. Δεν υπάρχει κανένας μηχανισμός που να συνδέει τα πάντα σε μία συστηματική δραστηριότητα. Ο ρόλος της διοίκησης του σχολείου σε αυτή τη διαδικασία είναι πολύ παθητική, είναι θεατής σε αυτή τη δραστηριότητα.
- Δεν υπάρχει μια σαφώς καθορισμένη στρατηγική που θα πει τι και που θα πρέπει να κάνουν όταν παρατηρήσουν τον εκφοβισμό. Η άποψη που κυριαρχεί είναι ότι η εμφάνιση του είναι φυσιολογική και δεν υπάρχουν περιπτώσεις να το επηρεάσουν.
- Υπάρχει επίσης ένας αριθμός των εκπαιδευτικών που δεν αντιδρούν καθόλου στην παρενόχληση, αν δεν απειλεί την υγεία του μαθητή. Αν υπάρχει μια ευκαιρία όχι για να λύσει το πρόβλημα αλλά για να οικοδομήσουμε ένα σύστημα πρόληψης, υπάρχουν πολλές διαφορετικές στρατηγικές για να χειριστούμε το πρόβλημα εκφοβισμού, όπως προκύπτουν από τις εθνικές εκθέσεις των εταίρων. Παρακάτω υπάρχει μια κρίσιμη σύγκριση των συνεισφορών όλων των εταίρων και μια λίστα με τις βέλτιστες πρακτικές:
- Ο χρόνος απόκρισης του σχολείου μπροστά σε μια περίπτωση εκφοβισμού, η προσοχή που δίνεται στον αιτούντα, καθώς και η αφιέρωση στο συναίσθημα φαίνεται να είναι παράγοντες που ευνοούν την επίλυση προβλημάτων και επιτρέπουν τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων.
- Φαίνεται σημαντικό ότι το σύνολο του προσωπικού του σχολείου (όχι μόνο το εκπαιδευτικό προσωπικό, αλλά και το διοικητικό και τεχνικό προσωπικό) έχουν επίγνωση του θέματος και της εξουσίας της δράσης σε αυτόν τον τομέα.
- Την ένταξη των μαθητών στην εφαρμογή των διατάξεων που αποσκοπούν στην πρόληψη ή την καταπολέμηση της βίας ευνοούν μια προοδευτική μείωση της βίας και την εμφάνιση δημοκρατικών πρακτικών μέσα στο σχολείο
- Φαίνεται σημαντικό η συμμετοχή των ειδικών
- Φαίνεται σημαντικό να επιτευχθεί ένα έργο με όλη την τάξη όταν τα γεγονότα συμβαίνουν μέσα σε μια τάξη-ομάδα
- Θα πρέπει να υπάρχουν προγράμματα ανακατασκευής τόσο για τον θύτη όσο και για το θύμα.
- Ο διάλογος και η συνεργασία θα πρέπει να ενισχυθεί μεταξύ του σχολείου και των γονέων, καθώς επίσης υπάρχει ανάγκη για οργανωτικές ή διαρθρωτικές αλλαγές (εγκαταστάσεις, την εποπτεία, τους κανόνες και τους κανονισμούς)
- Οι καλύτερες στρατηγικές φαίνεται να είναι αυτές που συνδυάζουν πειθαρχικές κυρώσεις και εκπαιδευτικές
- Συνιστάται η αναζήτηση εξωτερικής βοήθειας για τη διαμεσολάβηση.
- Η στενή συνεργασία μεταξύ όλων των εσωτερικών και εξωτερικών πρωταγωνιστές είναι εγγύηση για την επιτυχία.
- Η συμμετοχή των μαθητών και των γονέων στο σύστημα είναι απαραίτητη.
- Η σχολική κουλτούρα δεν μπορεί να δεχθεί οποιαδήποτε μορφή παρενόχλησης.
- Το σχολείο πρέπει να διεξάγει μια σαφή και δίκαιη αντι-εκφοβιστικής πολιτικής
- Η έγκαιρη ανίχνευση και η πρόληψη είναι ζωτικής σημασίας

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Εκπαίδευση θα πρέπει να προσφέρονται σε ομάδες διδασκαλίας, μαθητές και γονείς
- Τα σχολικά προγράμματα πρόληψης έχουν βρεθεί ότι μειώνουν τα ποσοστά επιθετικότητας και βίαιης συμπεριφοράς ανάμεσα στους μαθητές
- Τα προγράμματα πρόληψης πρέπει να επικεντρωθούν σε πολλούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των συναισθηματικών: αυτογνωσία, συναισθηματικού ελέγχου, της αυτοεκτίμησης, θετικών κοινωνικών δεξιοτήτων, την κοινωνική επίλυση προβλημάτων, την επίλυση συγκρούσεων, και την ομαδική εργασία. Πολλά από αυτά τα προγράμματα βοηθούν τα παιδιά να μάθουν τις κοινωνικές δεξιότητες από την κατοχή της παρατήρησης και αλληλεπίδρασης με τους άλλους. Ορισμένα προγράμματα περιλαμβάνουν διδακτική διδασκαλία, μοντελοποίηση, και ρόλους για την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, διδάσκουν μη βίαιες μεθόδους για την επίλυση των συγκρούσεων, καθώς και την ενίσχυση των μη βίαιων πεποιθήσεων μεταξύ των νέων
- Η πρόληψη πρέπει να βασίζεται στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε ενεργή, βιωματική μέθοδο διδασκαλίας που προωθεί τα χαρακτηριστικά, όπως η ομαδικότητα, η συνεργασία με στόχο την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του μαθητή και της κατανόησης. Είναι προφανές ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι κυρώσεων έχουν αποτύχει σε γενικές γραμμές και ως εκ τούτου θα πρέπει να ψάξουμε για εναλλακτικές και πιο αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης προβληματικών συμπεριφορών των παιδιών.
- Θα ήταν καλό κάποιες παρεμβάσεις γονέων που βασίζονται στην οικογένεια να σχεδιαστούν για να βελτιώσουν τις σχέσεις της οικογένειας. Υπάρχουν αυξανόμενες ενδείξεις ότι αυτές οι παρεμβάσεις, ειδικά εκείνες που αρχίζουν νωρίς και αναγνωρίζουν τους διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν μια οικογένεια, μπορεί να έχουν σημαντικές, μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη μείωση της βίαιης συμπεριφοράς
- Στρατηγικές για να αλλάξει το ευρύτερο περιβάλλον της κοινότητας περιλαμβάνουν την αύξηση της συμμετοχής της κοινότητας: Επίσημη και ανεπίσημη επίβλεψη για τη νεολαία μέσω προγραμμάτων και ψυχαγωγικών ευκαιριών μετά το σχολείο: Μείωση της πρόσβασης των νέων στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά: οικονομική βελτίωση, στέγαση και ευκαιρίες απασχόλησης σε φτωχές περιοχές.
- Η Επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των μαθητών μας θα πρέπει να βελτιωθεί με τη χρήση ενός διαφορετικού μοντέλου διδασκαλίας. Νέες τάσεις στη διδασκαλία και τη μάθηση, όπως η συνεργατική μάθηση και την ανάληψη έργου, θα μπορούσαν να βοηθήσουν για να αλλάξει η κατάσταση. Είναι γνωστό όμως ότι δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι οι καθηγητές για να το πράξουν και αυτό πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για τους φορείς χάραξης πολιτικής
- Να αποδείξουν στους μαθητές ότι η βία δεν θα οδηγήσει πουθενά και ότι θα πρέπει να συζητήσουν με τους καθηγητές αν έχουν προβλήματα
- Συζητήσεις, εναλλακτική συμπεριφορά συζήτηση με τους μαθητές. Ενθαρρύνονται να μιλήσουν σε εκπαιδευτικούς ή ειδικούς στο σχολείο αν αντιμετωπίζουν εκφοβισμό.
- Η συμμετοχή της αστυνομίας θα έχει επιπτώσεις στους εκπαιδευτικούς
- Πολύ καλή συνεργασία μεταξύ του προσωπικού του σχολείου και των γονέων.
- Η σημασία της ύπαρξης συμβούλων στο σχολείο
- Δημιουργία ενδιαφέροντος, μέσω πολιτιστικών δραστηριοτήτων που μπορούν να εμπλέξουν τους μαθητές
- Όταν στην τάξη παρατηρείται μια τεταμένη κατάσταση μεταξύ πολλών μαθητών να τους πάρει για να

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

μιλήσουν και να επιλύσουν τις διαφορές τους πριν φύγουν από το σχολείο ώστε να αποφευχθούν μεγαλύτερες

- Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών θα βασίζεται στις εμπειρίες των άλλων συναδέλφων σε άλλα σχολεία, προκειμένου να συγκρίνουν τις στρατηγικές και να βρουν τις πιο αποτελεσματικές λύσεις.

- Ενημέρωση και εκπαίδευση στις οικογένειες για το ίδιο θέμα.

- Δυνατότητα για προληπτικές δράσεις με τους μαθητές και τις οικογένειες.

- Πρωτόκολλα δράσης σε περίπτωση που συμβούν αυτές οι καταστάσεις

- Συνεδρίες με τους μαθητές ώστε να επιτύχουν την ευαισθητοποίησή τους για τη «σωστή» χρήση κοινωνικών δικτύων, οι κανόνες χρήσης, οι κίνδυνοι, και να εξετάσουν τα θέματα

- Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη το οικογενειακό υπόβαθρο και η στάση του γονέα που ενισχύουν και διαιωνίζουν αυτές τις συμπεριφορές

- Κυρώσεις είναι καλό μόνο αν συνδυάζονται με θετικά κίνητρα για την αλλαγή της συμπεριφοράς και συζητήσεις με επαγγελματίες ψυχολόγους, παιδαγωγούς και εμπειρογνώμονες.

- Φαίνεται χρήσιμο να συνδυάζουν και πειθαρχικές κυρώσεις των εκπαιδευτικών.

- Ενεργή συμμετοχή σε διάφορες δραστηριότητες τους φέρνει κοντά και ενισχύει τη συνεργασία τους

- Η μεγαλύτερη συμμετοχή των γονέων. Είναι πραγματικά σημαντικό σε αυτή την κατάσταση για να βοηθήσουν τους γονείς του Νικ να κατανοήσουν καλύτερα τις πιθανές συνέπειες που θα μπορούσε να είχαν συμβεί αν δεν είχε ο Nick τρέξει μακριά τόσο γρήγορα.

- Η αναζήτηση εξωτερικής βοήθειας συνιστάται για τη διαμεσολάβηση.

- Η στενή συνεργασία μεταξύ όλων των εσωτερικών και εξωτερικών πρωταγωνιστές είναι εγγύηση για την επιτυχία.

- Η συμμετοχή των μαθητών και των γονέων στο σύστημα είναι απαραίτητη.

- Η κοινότητα, οι διαχειριστές, οι δάσκαλοι, οι γονείς και οι μαθητές πρέπει να ενωθούν και να κάνουν τα σχολεία ασφαλή. Σε αντίθετη περίπτωση, η πρόληψη και η τιμωρία δεν θα είναι αποτελεσματική.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Belgium:

- [1] Article from the newspaper “Le Soir” published on the 27th of April 2010:
- [2] <http://www.lesoir.be/actualite/belgique/2010-04-27/un-enfant-sur-cinq-harcele-a-l-ecole-766750.php>
- [3] Website of the association “École sans harcèlement”:
- [4] <http://www.schoolzonderpesten.be/fr/ecole-sans-harcèlement>
- [5] TVLux report “Pour une école sans harcèlement”:
- [6] <http://www.tvlux.be/joomla/index.php/component/content/article/188/6175>
- [7] Link to the survey carried out by the *Service législation et gestion scolaires du Secrétariat Général de l'Enseignement Catholique*: “Prévention et lutte contre le cyber-harcèlement: un nouveau défi pour l'école!”:
- [8] http://www.segec.be/Documents/Lgs/Prevention_et_lutte_contre_le_cyberharcèlement.pdf
- [9] Eric Debarbieux, “Refuser l'oppression quotidienne : la prévention du harcèlement à l'Ecole - Rapport au Ministre de l'éducation nationale, de la jeunesse et de la vie associative” – 12th of April 2011:
- [10] <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/114000231/>
- [11] Belsey. B., Retrieved October, 2006: www.cyberbullying.org
- [12] Website: www.nonviolence.be
- [13] L'Université de Paix: <http://www.universitedepaix.org/presentation/>
- [14] Observatoire International de la Violence à l'Ecole:
- [15] <http://www.ijvs.org/2-6035-Observatoire-International-de-la-Violence-a-l-Ecole.php>
- [16] French Community – Gouvernement spécial. Jeunesse: Prévention et lutte contre les violences, press release from the Government of the French Community, 19th of May 2006, 12 p
- [17] Violence à l'école – Assistance en justice et/ou psychologique d'urgence, 25th October 2002, on http://www.adm.cfwb.be/upload/docs/387_20021025_112927.pdf
- [18] <http://www.lesoir.be/actualite/belgique/2010-08-30/un-numero-vert-pour-les-profs-en-detresse-790295.php>
- [19] A survey carried out by the Ligue de l'Enseignement et de l'Éducation permanente: “Des écoles POUR les adolescents – Un projet humaniste contre la violence” - 20/12/2007:
- [20] http://www.ligue-enseignement.be/ligue-enseignement/db/aig/gallery/Documents_et_dossiers/Enseignement_et_education/Etudes/Des_écoles_Pour_les_adolescents.pdf
- [21] http://www.mda-infodesjeunes.be/index.php?option=com_content&task=view&id=133&Itemid=1
- [22] Website of the MIEC: <http://g-e-d.eu/index.html>

Tools for teaching teams:

- [1] www.pipsa.be : site with references of learning games and tools to promote health, with prevention tools to be used in the classroom. In the tools catalogue, choose *violences* in the thematic search engine.
- [2] Among books for the 6 to 12: *Lili est harcelé à l'école*, série Max et Lili, édition Caliligram, February 2012
- [3] Awareness tools from 7 years old : *Et si on parlait du harcèlement à l'école*, Association Les Petits citoyens, Paris, 2012. <http://www.unicef.fr/contenu/actualite-humanitaire-unicef/et-si-sparlait-du-harcèlement-lecole-2012-01-01>

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- [4] Le Belfedar, from 10 years old: Belfedar is a cooperative game that allows to develop social skills to prevent violence and positively manage conflicts, through exercises aiming at better knowing oneself and the others, developing self-esteem, expressing and managing emotions, listening, collaborating, www.belfedar.org
- [5] TISSERON, S. *Le Jeu des trois figures*. This game is intended for nursery schools, but can be adapted for primary schools. Its objective is to help children reduce violence at school and develop empathy. More information on : <http://www.yapaka.be/professionnels/thematique/jeu-des-trois-figures-en-classes-maternelles>
- [6] http://www.agircontreleharcelementalecole.gouv.fr/wp-content/uploads/2012/01/guide_pratique_le_harcèlement_entre_eleves1.pdf Le harcèlement entre élèves : le reconnaître, le prévenir, le traiter (Harassment between students: identify it, prevent it, deal with it), Ministère de l'éducation nationale, Paris, January 2012: a guide published during the French campaign against harassment at school. More information on www.agircontreleharcelementalecole.gouv.fr
- [7] Druart D., Waelpult M., *Coopérer pour prévenir la violence, jeux et activités d'apprentissage pour les enfants de 2 ½ à 12 ans*, édition De Boeck, Collection Outils pour enseigner, 2009
- [8] Gerber J., *Pour une éducation à la non-violence, activités pour éduquer les 8/12 ans à la paix et à la transformation des conflits*, édition Chronique sociale, Collection Couleur livres, 2006
- [9] PRUD'HOMME Diane, *La violence à l'école n'est pas un jeu. Pour intervenir dès le primaire*, éd Remue-ménage, 2005

Bulgaria:

- [1] http://ec.europa.eu/justice/fdad/cms/stopdiscrimination/fighting_discrimination/index.html?langid=bg
- [2] <http://europe.bg/htmls/page.php?category=5&id=25266>
- [3] <http://iamnotscared.pixel-online.org/index.php>
- [4] <http://www.mediapool.bg>
- [5] <http://nasilie.eu/?p=3819>
- [6] <http://www.parliament.bg/nciom>
- [7] <http://www.trz.bg/blog/?p=1783>

Greece

- [1] Athanasiades, C., & Deliyanni-Kouimtzis, V. (2010). The experience of bullying in secondary school students. *Psychology in the Schools*, 47(4), 328-341
- [2] Artinopoulou, V. (2001). Violence in school, research and policies in Europe, Athens: Metaichmio (in Greek)
- [3] Giotopoulou _ Marangopoulou A. (ed.), (2010), Group violence and bullying in schools. Athens: Law Library (in Greek)
- [4] Farrington, D. (1993). Understanding and preventing bullying. In M Tonry (ed.), *Crime and Justice: A review of research*, vol. 17 (pp.381-458). Chicago: University of Chicago Press.
- [5] Fontana, D (1995) *Psychology for Teachers*, London: Macmillan Press
- [6] Kowalski, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2008). *Cyber bullying: Bullying in the digital age*. Blackwell Publishing Ltd.
- [7] Olweus, D. (1990). Bullying Among School Children. In D.Hurrelmann, K. & Lösel, F. (Eds.), *Health Hazards in Adolescence*(p.p. 259-297). Berlin/New York: De Gruyter

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- [8] Olweus, D. (1999). Sweden. In P.K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano & P. Slee (eds.), *The nature of school bullying: A cross-national perspective*, London & New York, Routledge, pp. 2-27.
- [9] Pateraki, L., & Houndoumadi, A. (2001). Bullying Among Primary School Children in Athens, Greece. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 21, 167-175. Available at: <http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all?content=10.1080/01443410020043869>
- [10] Psalti, A., & Constantinou, K. (2007). Bullying in secondary schools: The effect of gender and ethnicity [in greek]. *Psychology*, 14(4), 329-345
- [11] Psalti, A., & Constantinou, K. (2007). Bullying in secondary schools: The effect of gender and ethnicity [in greek]. *Psychology*, 14(4), 329-345

Italy

- the project portal: <http://iamnotscared.pixel-online.org/index.php>
- the web site: http://battagliacontroilbullismo.eu/notscared/?page_id=392
- Adriana Battaglia, Battle against school bullying;

Press Reviews

- 1) 8th November 2011, **A NOVEMBRE A PALAZZO DELLA CULTURA CICLO DI MANIFESTAZIONI “CONTRO TUTTE LE VIOLENZE”** (<http://www.cronacaoggi.it/index.php?articolo=23834>)
- 2) 5th September 2011, **Vittime del cyber bullismo. Blog, facebook e twitter: è internet la stanza delle torture dei teenager**, http://qn.quotidiano.net/salute/2011/09/07/576724-vittime_cyber_bullismo.shtml
- 3) 10th May 2011, **Giardini. Il grande attore Gilberto Idonea premiato dall’associazione culturale “Mea Lux” di Angela Lombardo come “testimonial della sicilianità nel mondo”** http://www.123people.it/ext/frm?ti=ricerca%20di%20persone&search_term=adriana%20battaglia&search_country=IT&st=ricerca%20di%20persone&target_url=http%3A%2F%2Fwww.vaitaormina.com%2Fgiardini-il-grande-attore-gilberto-idonea-premiato-dallassociazione-mea-lux-come-testimonial-della-sicilianita-nel-mondo.html§ion=blog&wrt_id=350
- 4) 21st May 2011, **Due Province un sentire comune”Scienza, Cultura, Volontariato e Solidarietà 8 e 9 maggio 2011,** http://www.123people.it/ext/frm?ti=ricerca%20di%20persone&search_term=adriana%20battaglia&search_country=IT&st=ricerca%20di%20persone&target_url=http%3A%2F%2Fwebideanews.blogspot.com%2F2011%2F05%2Fdue-province-un-sentire-comunescienza.html§ion=blog&wrt_id=350
- 5) 18th May 2009, **I’m not scared. Storie di vittime e di bulli.** http://www.123people.it/ext/frm?ti=ricerca%20di%20persone&search_term=adriana%20battaglia&search_country=IT&st=ricerca%20di%20persone&target_url=http%3A%2F%2Ffidest.wordpress.com%2F2009%2F05%2F15%2Fio-non-ho-paura-storie-di-vittime-e-di-bulli%2F§ion=blog&wrt_id=350

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- 6) 11th May 2009, Bullismo, un fenomeno in crescita: interessata una famiglia su due <http://www.inumbria.it/articolo-39565.html>
- 7) http://www.itcgdonmilani.va.it/pof/pof%2009_10.pdf

Lithuania:

- [1] Project "Safe school" ("Saugi mokykla"). Available at: <http://www.gelbvaik.lt/gelbvaik/node/254>.
- [2] A. Zaborskis, N. Žemaitienė. „Lithuania: youth mental health – from research to policies, practice and partnerships”.WHO/HBSC Forum 2007; Copenhagen, 2008. – 140-152 p. Available at: www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/74769/Hbsc_Forum_2007_Lithuania.pdf.
- [3] A. Zaborskis, I. Vareikienė. School bullying and its association with health and lifestyle among schoolchildren. (Patyčios mokykloje ir jų sąsajos su moksleivių sveikata bei gyvenimu) Kaunas: Medicina; 2008; 44(3). Available at: <http://medicina.kmu.lt/0803/0803-09l.pdf>.
- [4] A. Zaborskis, L. Cirtautienė, N. Žemaitienė. "Bullying in Lithuanian schools in 1994–2002". Institute for Biomedical Research, Kaunas University of Medicine, Lithuania. Available at: <http://medicina.kmu.lt/0507/0507-10e.pdf>.
- [5] A. Zaborskis, N. Žemaitienė. „Lithuania: youth mental health – from research to policies, practice and partnerships”.WHO/HBSC Forum 2007; Copenhagen, 2008. – 140-152 p. Available at: www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/74769/Hbsc_Forum_2007_Lithuania.pdf.
- [6] G. Širvinskienė, N. Žemaitienė and A. Didžiokienė. "The health, risk behaviour and bullying roles of children involved in school bullying behaviours in Kaunas". In: "Visuomenės sveikata", 2008. Available at: www.nkd.lt/files/informacine_medzega/2-Moksliniai_straipniai/4.pdf.
- [7] PSHE Association. Available at: <http://www.pshe-association.org.uk>.
- [8] PSHE Association. Available at: http://www.egfl.org.uk/export/sites/egfl/categories/teaching/curriculum/subjects/pshe/_docs/The_Importance_of_PSHE.pdf
- [9] David P. Farrington, Maria M. Ttofi: Campbell Systematic Reviews 2009:6 School-Based Programs to Reduce Bullying and Victimization
- [10] Teaching Ideas. Available at: www.teachingideas.co.uk
- [11] ChildLine. Available at: www.childline.org.uk
- [12] Peter K. Smith, Debra J. Pepler, Ken Rigby. Bullying in Schools: How Successful Can Interventions Be?
- [13] Dagmar Strohmeier, Gil G. Noam - John Wiley & Sons. Evidence-Based Bullying Prevention Programs for Children and Youth: New Directions for Youth Development
- [14] Psychology in the Schools - Volume 47, Issue 4 - April 2010 - Wiley Online Library
- [15] Adriana Battaglia, Battle against school Bullying
- [16] Violence Prevention Works. Safer schools, safer communities. Home of the Olweus bullying prevention programme. Available at: <http://www.violencepreventionworks.org/public/index.page>
- [17] Bullying Statistics. Available at: <http://www.bullyingstatistics.org/>
- [18] M. O'Moore, C. Kirkham. Self-esteem and its relationship to bullying behavior
- [19] Christina Salmivalli, Ari Kaukiainen, Leena Kaistaniemi and Kirsti M. J. Lagerspetz. Self-Evaluated Self-Esteem, Peer-Evaluated Self-Esteem, and Defensive Egotism as Predictors of Adolescents'

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Αριθμός Έργου 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Participation in Bullying Situations. - Personality and Social Psychology Bulletin The online version of this article available at: <http://psp.sagepub.com/content/25/10/1268> By parents for parents. Online parenting resources for parents of teens. Available at: <http://www.byparents-forparents.com/causesbullies.html>

- [20] Personality Cafe. Available at: <http://personalitycafe.com/infp-forum-idealists/6674-do-bullies-have-low-self-esteem.html>
- [21] Joanna C. M. Cole, Dewey G. Cornell, Peter Sheras. Identification of School Bullies by Survey Methods, PROFESSIONAL SCHOOL COUNSELING,
- [22] Zaborskis A, Cirtautiene L, Zemaitiene N. Bullying in Lithuanian schools in 1994-2002. Institute for Biomedical Research, Kaunas University of Medicine, Kaunas, Lithuania, Medicina (Kaunas). 2005;41(7):614-20.
- [23] NATIONAL REPORT ON STRATEGIC FRAMEWORK FOR EUROPEAN COOPERATION IN EDUCATION AND TRAINING("ET2020") Lithuania. Available at: [http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/SMM%20National%20Report%20ET2020%20doc%20vertimas%20\(2\).pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/SMM%20National%20Report%20ET2020%20doc%20vertimas%20(2).pdf)

Spain:

Ortega, R. (2000). Educar la convivencia para prevenir la violencia. Madrid: Antonio Machado Libros.

Mosley, J. (1996). Quality Circle Time. Cambridge: LDA

The U.K.:

[1] Department for Education 2011 Advice: Preventing and Tackling Bullying-advice for school leaders, staff and governing bodies.

Lifelong
Learning
Programme

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.